------------------------Pecyn dogfennau cyhoeddus ------------------------

Agenda - Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg

Lleoliad:

Ystafell Bwyllgora 1 - Y Senedd

Dyddiad: Dydd Iau, 28 Mehefin 2018

Amser: 09.00

I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:

Llinos Madeley

Clerc y Pwyllgor

0300 200 6565

SeneddPPIA@cynulliad.cymru

Rhag-gyfarfod preifat

(08:45 - 09:00)

1 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau

(09:00)

2 Sesiwn graffu gydag Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg

(09:00 - 11:00) (Tudalennau 1 - 33)

Kirsty Williams AC, Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg

Carla Lyne, Cyfarwyddwr Gweithrediadau

Steve Vincent, Diprwy Gyfarwyddwr yr Is-Adran Effeithiolrwydd Ysgolion

Dogfennau atodol:

Briff Ymchwil

CYPE(5)-20-18 - Papur 1 - Llywodraeth Cymru

3 Papurau i'w nodi

(11:00)

3.1 Llythyr oddi wrth Gomisiynydd y Gymraeg at Weinidog y Gymraeg a Dysgu Gydol Oes – Sefyllfa'r Gymraeg mewn rhaglenni prentisiaeth yng Nghymru

(Tudalennau 34 - 36)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-20-18 - Papur i'w nodi 1

3.2 Llythyr oddi wrth Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid – craffu ar gyllideb ddrafft Llywodraeth Cymru

(Tudalennau 37 - 38)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-20-18 - Papur i'w nodi 2

3.3 Y Bil Cyllido Gofal Plant (Cymru) – Gwybodaeth ychwanegol gan Cwlwm yn dilyn y cyfarfod ar 24 Mai

(Tudalennau 39 - 43)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-20-18 - Papur i'w nodi 3

3.4 Y Bil Cyllido Gofal Plant (Cymru) – Gwybodaeth ychwanegol gan Estyn yn dilyn y cyfarfod ar 6 Mehefin

(Tudalen 44)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-20-18 - Papur i'w nodi 4 (Saesneg yn unig)

3.5 Llythyr oddi wrth Gomisiynydd y Gymraeg – y cynnig gofal plant

(Tudalennau 45 - 47)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-20-18 - Papur i'w nodi 5

3.6 Llythyr oddi wrth Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg – 'Addysg yng Nghymru: Cenhadaeth ein cenedl'

(Tudalen 48)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-20-18 – Papur i'w nodi 6

3.7 Llythyr oddi wrth grŵp derbyniadau hyblyg i ysgolion Cymru – Polisi Derbyniadau i Ysgolion

(Tudalennau 49 – 57)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-20-18 – Papur i'w nodi 7 (Saesneg yn unig)

3.8 Llythyr gan Gadeirydd y Pwyllgor Deisebau – Deiseb P-05-751 Cydnabod Achosion o Ddieithrio Plentyn oddi wrth Riant

(Tudalen 58)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-20-18 – Papur i'w nodi 8

3.9 Llythyr gan Gadeirydd y Pwyllgor Cyllid ar gyllideb ddrafft Llywodraeth Cymru 2019-20

(Tudalennau 59 – 66)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-20-18 – Papur i'w nodi 9

4 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42(ix) i benderfynu gwahardd y cyhoedd o weddill y cyfarfod a'r cyfarfod ar 4 Gorffennaf.

(11:00)

Egwyl

(11:00 – 11:10)

5 Ystyried y dystiolaeth a ddaeth i law yn ystod y sesiwn gydag Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg

(11:10 - 11:20)

6 Bil Cyllid Gofal Plant (Cymru) - Trafod y prif faterion

(11:20 - 12:10) (Tudalennau 67 - 89)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-20-18 - Papur Preifat

7 Darparu gwerslyfrau ac adnoddau dysgu ar gyfer disgyblion - ystyried yr adroddiad drafft

(12:10 - 12:55)

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

CYPE(5)-20-18 - Papur 1

Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg

Oddi wrth: Llywodraeth Cymru
Dyddiad: 28 Mehefin 2018
Amser: 9:00 – 11:00
Teitl: Sesiwn graffu gydag Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg

Cyflwyniad

1. Diben y papur hwn yw rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Pwyllgor am y canlynol:
   i. Lleihau maint dosbarthiadau babanod;
   ii. Adolygu'r polisi presennol yn ymwneud â lleoedd gwag, gyda phwyslais ar ysgolion gwledig, er mwyn ystyried tueddiadau twf yn y dyfodol;
   iii. Blaenoriaethu mynediad i fand eang cyflym iawn;
   iv. Y sefyllfa ddiweddaraf yn ymwneud â gwaith athrawon cyflenwi;
   v. Datblygu'r cwricwlwm newydd;
   vi. Unrhyw oblygiadau ar gyfer y MEG Addysg yn deillio o Gyllideb Atodol Gyntaf 2018-19.

Lleihau maint dosbarthiadau babanod

2. Cyflwynodd pob un o'r 22 awdurdod lleol achos busnes ar gyfer yr elfen refeniw £16 miliwn o'r cyllid £36 miliwn i leihau maint dosbarthiadau babanod. Aseswyd yr achosion busnes er mwyn sicrhau eu bod yn diwallu amcan sylfaenol lleihau maint dosbarthiadau babanod mewn ysgolion sy'n bodloni'r meini prawf targed, ac mae pob un o'r cynigion wedi'u cytuno bellach. O ganlyniad, bydd ysgolion ledled Cymru yn elwa ar 80 o athrawon newydd yn y lle cyntaf. Caiff yr athrawon newydd eu penodi mewn ysgolion sydd â'r dosbarthiadau mwyaf (29 o blant neu fwy) ac sydd â lefelau uchel o amddifadedd, anghenion addysgol arbennig a/neu lle mae angen gwella addysgu a dysgu. Gofynnwyd i awdurdodau lleol nodi eu gwariant yn ystod cyfnod y grant. Bydd nifer yr athrawon ychwanegol yn cynyddu wrth i ragor o ysgolion gael eu targedu dros bedair blynedd y cyllid.

3. Yn ddiweddar fe ges i gyfle i ymweld ag Ysgol Gynradd Awel y Môr ym Mhort Talbot, sef ysgol a fydd yn cael athrawes ychwanegol yn y dosbarth derbyn fis Medi nesaf. Mae'r ysgol yn llawn haeddu derbyn y grant gan fod lefelau uchel o ddisgyblion sy'n gymwys ar gyfer prydau ysgol am ddim yno a/neu lefelau uchel o ddisgyblion ag anghenion addysgol arbennig. Mae'r pennaeth wedi croesawu'r cyllid newydd a fydd yn galluogi athrawon i weithio'n agosach â phlant unigol a gwella safonau disgyblion.

4. Hyd yn hyn, mae 17 awdurdod lleol wedi gwneud cais am elfen gyfalaf £20 miliwn y cyllid er mwyn darparu rhagor o le yn yr ystafell ddosbarth os yw lleihau maint dosbarthiadau babanod yn dibynnu ar hynny. O ganlyniad, gall lle ychwanegol yn yr ystafell ddosbarth gael ei greu mewn o leiaf 37 o ysgolion ledled Cymru er mwyn lleihau

maint dosbarthiadau babanod. Mae elfen gyfalaf y grant wedi cyrraedd cam olaf y broses graffu a chymeradwyo.

Adolygir y polisi presennol yn ymwneud â lleoedd gwag, gyda phwyslais ar ysgolion gwledig, er mwyn ystyried tueddiadau twf yn well yn y dyfodol.

5. Bydd y Pwyllgor yn ymwybodol ein bod wedi ymgynghori ar ddiwygio'r Cod Trefniadaeth Ysgolion. Roedd hyn yn cynnwys cryfhau'r Cod mewn perthynas â rhagdybiaeth na chaiff ysgolion gwledig eu cau.

6. Er mwyn gweithredu rhagdybiaeth na chaiff ysgolion gwledig eu cau, mae angen diffinio ysgol wledig at y diben penodol hwnnw. Felly, gofynnodd yr ymgynghoriad am safbwyntiau ar ysgolion y dylid eu hystyried yn ysgolion gwledig, gan holi ymatebwyr, ar sail gwybodaeth leol, am unrhyw ysgolion eraill y dylid eu cynnwys.

7. Mae'n dda gennyf ddweud bod yna gefnogaeth gyffredinol ar gyfer cyfeiriad cyffredinol y cynigion. Fodd bynnag, dywedodd nifer o ymatebwyr fod angen ymestyn y diffiniad i gynnwys rhagor o ysgolion. Rwy'n tueddu i gytuno â'r safbwynt hwn ac ymestyn y dynodiad a'r rhestr o ysgolion gwledig.

8. Cyn gwneud hynny, rwy'n gofyn am safbwyntiau awdurdodau lleol ac awdurdodau esgobaethol ynglŷn ag ymarferoldeb cynnwys yr ysgolion ychwanegol hyn. Er fy mod yn credu bod angen yr ymgysylltiad ychwanegol hwn er mwyn fy nghynorthwyo i wneud penderfyniad terfynol, mae'n golygu y bydd y broses o lunio a chyflwyno'r Cod yn cymryd mwy o amser.

9. Rwy'n gobeithio cyhoeddi crynodeb llawn o'r ymatebion i'r ymgynghoriad cyn toriad yr haf. Caiff y Cod ei ddiweddaru wedyn i adlewyrchu'r ymatebion, cyn cael ei gyflwyno gerbron y Cynulliad Cenedlaethol am 40 diwrnod (heb gynnwys unrhyw gyfnod lle mae'r Cynulliad wedi torri am fwy na 4 diwrnod). Ar y sail hon, rwy'n disgwyl i'r Cod diwygiedig gael ei gyhoeddi yn yr hydref, gan ddod i rym cyn diwedd y flwyddyn.

Blaenoriaethu mynediad i fand eang cyflym iawn

10. Mae Rhaglen Dysgu yn y Gymru Ddigidol (LiDW) yn rhaglen uchelgeisiol i wella cysylltedd y rhyngrwyd mewn ysgolion a chyflwyno amrywiaeth o raglenni ac adnoddau digidol a ariennir yn ganolog trwy blatfform Hwb i holl ysgolion Cymru. Er mwyn helpu i gyflawni'r ymrwymiad hwn a gweithredu'r camau nesaf a nodwyd yn y Gwerthusiad o'r Rhaglen LiDW, cyhoeddais y bydd cyllideb gwerth £5 miliwn ar gael yn ystod blynyddoedd ariannol 2017-18 a 2018-19 i wneud y gwaith hwn.

11. Rydym wedi cychwyn Buddsoddiad LiDW yn y rhaglen waith Band eang, trwy Rwydwaith Prosiect Cydgasglu Band Eang y Sector Cyhoeddus (PSBA), er mwyn sicrhau bod gan ysgolion fynediad i wasanaethau band eang cyflym iawn, sy'n gadarn ac yn gymesur. Ar ôl ymgysylltu â chydweithwyr mewn awdurdodau lleol a Chonsortia Addysg Rhanbarthol, bydd 340 o ysgolion yn elwa ar y buddsoddiad ychwanegol.

12. Mae rhaglen Dysgu yn y Gymru Ddigidol yn Buddsoddi mewn Band Eang yn datblygu'n dda, gan ragori ar yr amserlen. Hyd yma, mae 240 o gylchoedd wedi'u cwblhau, ac mae ysgolion wedi manteisio ar gysylltiad gwell. Hefyd, mae cysylltiad ffeibr wedi'i osod mewn 23 ysgol arall, a disgwylir y bydd gwaith yn cael ei wneud i gwblhau'r archebion hyn dros yr wythnosau nesaf.

13. Mae 81 o'r 340 o ysgolion nad ydynt yn derbyn gwasanaethau trwy'r rhwydwaith PSBA ar hyn o bryd wedi'u lleoli ym Mro Morgannwg neu Ferthyr Tudful. Fel rhan o'r rhaglen, sicrhaodd Merthyr Tudful a Bro Morgannwg gymeradwyaeth eu cabinetau i ymuno â'r rhwydwaith PSBA, ac maent wedi cyflwyno archebion i ddatblygu eu gwasanaethau. Ar ôl cwblhau'r gwaith hwn, bydd y rhan fwyaf o ysgolion ledled Cymru yn cael eu cysylltu â'r rhwydwaith PSBA (mae nifer fach o ysgolion wedi penderfynu dewis cynigion band eang masnachol).

14. Mae un ar ddeg o ysgolion ledled Cymru yn anodd eu cyrraedd o hyd oherwydd diffyg seilwaith telathrebu yn yr ardal leol i hwyluso gwasanaethau band eang digonol. Yn anffodus, ni wnaeth Rhaglen Cyflymu Cymru gyrraedd y lleoliadau hyn cyn dyddiad cau'r rhaglen ar 31 Rhagfyr 2017. O ganlyniad, mae sawl tîm ledled Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda swyddogion BT i benderfynu pa ddewisiadau sydd ar gael i sicrhau bod yr ysgolion hyn yn derbyn gwasanaeth band eang priodol. Mae naw o'r ysgolion anodd eu cyrraedd wedi archebu ffeibr, ac mae trafodaethau gyda BT yn parhau er mwyn ystyried dewisiadau ar gyfer y ddwy ysgol arall.

15. Mae cytundeb wedi'i sicrhau gyda'r tîm PSBA i ddileu cyfraddau wedi'u capio yn yr holl ysgolion eraill. Er bod gan y rhan fwyaf o ysgolion seilwaith band eang digonol, bydd y gwaith hwn yn sicrhau bod ganddynt fynediad i gyflymder band eang sy'n bodloni/rhagor ar ddisgwyliadau. Mae'r dull gweithredu a'r amserlenni'n cael eu trafod ar hyn o bryd er mwyn rheoli unrhyw effaith ar y rhwydwaith PSBA.

16. Mae'r rhaglen LiDW wedi arwain at ddefnydd dynodedig o ffeibr mewn ysgolion, gan olygu bod y seilwaith hyd at ddrws blaen yr ysgol bellach yn ddigonol i hwyluso gwasanaeth cyflym iawn, a fydd yn helpu i gyrraedd targedau band eang ysgolion. Er bod y seilwaith i'r ysgolion yn bodoli, mae'r wybodaeth bresennol yn awgrymu nad oes gan tua 20% o ysgolion gyfarpar gofynnol, fel llwybrydd, i fanteisio ar y lled band mwyaf sydd ar gael trwy eu cysylltiad. Rydym yn ymchwilio i raglen waith i alluogi'r ysgolion hyn i fanteisio ar y lled band mwy sydd ar gael iddynt.

17. Dros y misoedd diwethaf, mae fy swyddogion wedi ymweld â nifer o ysgolion gan nodi pryderon yn ymwneud â seilwaith mewn ysgolion ynghyd â'r ffaith fod y cymorth sydd ar gael iddynt yn amrywio. Mae tystiolaeth yn awgrymu bod y rhwydweithiau ardal leol mewn ysgolion wedi'u ffurfweddu'n amhriodol, a/neu eu cynnal a'u cadw'n aneffeithiol i fodloni'r gofynion technoleg diweddaraf. O ganlyniad, mae ysgolion yn parhau i wynebu problemau wrth geisio cyrchu adnoddau a gwasanaethau dysgu digidol, er gwaetha'r ffaith fod ganddynt led band digonol, ac mewn rhai achosion, y dyfeisiau ystafell ddosbarth diweddaraf (h.y. gliniaduron a llechi).

18. Er mwyn ystyried y problemau a helpu i gadarnhau'r dystiolaeth anecdotaidd, rydym yn cynnal asesiad o tua 200 o rwydweithiau ysgolion ledled Cymru, gan lunio adroddiad 'cyflwr y genedl' ar y sefyllfa bresennol. Mae'r gwaith yn cael ei wneud ar y cyd ag awdurdodau lleol, gan mai nhw sy'n gyfrifol am reoli a chefnogi ysgolion. Dechreuodd y

gwaith tua diwedd mis Ionawr 2018 a disgwylir iddo ddod i ben ym mis Gorffennaf 2018 cyn toriad yr haf.

19. Ym mis Rhagfyr 2017 cyhoeddwyd Addysg Canllawiau Digidol ar gyfer ysgolion. Bydd y canllawiau hyn yn helpu i godi ymwybyddiaeth ysgolion o bwysigrwydd eu rhwydweithiau ardal leol, a'r hyn y mae angen iddynt ei ystyried cyn gwneud unrhyw fuddsoddiad ariannol mewn technoleg.

Gwaith athrawon cyflenwi

20. Mae'r Pwyllgor wedi cwblhau ymchwiliad i waith athrawon cyflenwi, ac rwyf wedi cyflwyno diweddariadau rheolaidd. Fel y gwyddoch, cafwyd nifer o argymhellion ymarferol ar gyfer cefnogi a datblygu athrawon cyflenwi yn adroddiad Tasglu Gweinidogol y Model Cyflenwi Athrawon a gyhoeddwyd ym mis Chwefror 2017. Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i weithio gyda'r sector i ystyried modelau amgen o drefnu a chefnogi gweithlu hyblyg. Bydd y pŵer i bennu cyflogau ac amodau gwaith athrawon yn cael ei drosglwyddo'n ffurfiol i Weinidogion Cymru ym mis Medi 2018, a gall system cyflogau athrawon ddod i rym yng Nghymru erbyn mis Medi 2019 fan gynharaf. Rydym wrthi'n trafod â'r sector ynglŷn â sut mae'r pwerau hyn yn gallu darparu cyfleoedd i bennu cyflogau athrawon mewn ffordd sy'n sylfaen i'n dyheadau ar gyfer y system addysg yn ehangach, er mwyn codi safonau a chefnogi a datblygu'r proffesiwn addysgu gan gynnwys y rhai sy'n gwneud gwaith cyflenwi dros dro.

21. Nid yw Llywodraeth Cymru yn cyflogi athrawon. O dan reoliadau rheoli ysgolion lleol, cyrff llywodraethu ysgolion ac awdurdodau lleol sy'n gyfrifol am drefnu gweithlu effeithiol, gan gynnwys diwallu anghenion cyflenwi dros dro. Mae angen gwneud rhagor o waith gyda'r sector, gan gynnwys awdurdodau sy'n cyflogi athrawon, ysgolion a'r Gwasanaeth Caffael Cenedlaethol, er mwyn datblygu fframwaith gwasanaeth wedi'i reoli diwygiedig ar gyfer gweithwyr dros dro, er mwyn datblygu dulliau newydd o helpu i roi trefniadau cyflenwi dros dro effeithiol ar waith. Mae £2.7 miliwn wedi'i neilltuo ar gyfer arbrawf a gyhoeddwyd ym mis Hydref 2007 i gyflogi athrawon cyflenwi yn uniongyrchol. Fel rhan o'r arbrawf, bydd deunaw prosiect clwstwr mewn ysgolion yn cael eu datblygu mewn pymtheg awdurdod lleol gyda'r nod o dreialu model gweithio mwy cynaliadwy a chydweithredol sy'n cefnogi dysgu proffesiynol athrawon newydd gymhwyso ac sydd o fudd i ysgolion a dysgwyr. Amcan yr arbrawf yw recriwtio hyd at hanner cant o athrawon newydd gymhwyso i weithio mewn clystyrau sy'n cynnwys dros gant o ysgolion yng Nghymru. Bydd yr arbrawf yn cael ei werthuso i weld a yw'r dull gweithredu hwn yn cynnig model amgen hyfyw i gyflogwyr y gellid ei gyflwyno'n ehangach.

22. Un o amcanion galluogi Cenhadaeth ein Cenedl yw datblygu proffesiwn addysg o ansawdd uchel. Rhan allweddol o hyn yw datblygu agwedd genedlaethol at ddysgu proffesiynol gydol gyrfa sy'n datblygu gallu ar ôl y cyfnod o Addysg Gychwynnol Athrawon ac sy'n deillio o ymchwil seiliedig ar dystiolaeth a chydweithio effeithiol. Rydym yn cydnabod bod dysgu proffesiynol yn hanfodol i wireddu bwriadau diwygio'r cwricwlwm. Pan fydd y cwricwlwm drafft ar gael ym mis Ebrill 2019, mae angen i ni neilltuo amser i ddatblygu ein dealltwriaeth o'r heriau dysgu proffesiynol sy'n gysylltiedig â rhoi'r cwricwlwm ar waith mewn ysgolion. Bydd dull gweithredu dysgu proffesiynol cenedlaethol cychwynnol ar gael yn 2018 a fydd yn pwysleisio'r hawl i ddysgu

proffesiynol ar gyfer pob un o'r ymarferwyr yn y system. Bydd y dull cenedlaethol yn cael ei weithredu'n llawn o fis Ebrill 2020 ymlaen.

23. Hefyd, mae ymgynghoriad â rhanddeiliaid haen ganol ar waith ynglŷn â'r Dull Gweithredu Cenedlaethol ar gyfer Dysgu Proffesiynol er mwyn sicrhau bod y dull gweithredu'n cael ei lunio ar y cyd a'i roi ar waith yn unol ag ymrwymiad Cenhadaeth ein Cenedl. Bydd ein dull o fonitro'r broses o gyflwyno'r cynnig dysgu proffesiynol gan yr haen ganol yn cynnwys sicrhau bod athrawon cyflenwi yn cael mynediad cyfartal i ddarpariaeth benodol sy'n helpu ymarferwyr i ystyried goblygiadau'r cwricwlwm newydd ar gyfer eu rôl fel 'dylunwyr y cwricwlwm' yn y dyfodol.

24. Mae ysgolion ac asiantaethau yn gyfrifol am ddysgu proffesiynol parhaus athrawon cyflenwi. Er mwyn cynorthwyo datblygiad proffesiynol athrawon cyflenwi, mae trefniadau ar waith i gofrestru'r holl athrawon cyflenwi fel bod ganddynt fynediad personol i Hwb. Hyd yn hyn, mae dros ddau gant o athrawon wedi cofrestru. Hefyd, gellir defnyddio tudalennau rhwydweithio Hwb fel platfform i athrawon cyflenwi rannu adnoddau. Mae modd gwneud hyn, ochr yn ochr â dewisiadau Consortia rhanbarthol, i gefnogi dysgu a datblygu proffesiynol parhaus yn unol â blaenoriaethau addysg Cymru. Mae angen sicrhau bod cymorth ar gyfer datblygiad proffesiynol parhaus ar gael ar gyfer athrawon o bob math, gan gynnwys y rhai sy'n gweithio'n hyblyg fel athrawon cyflenwi neu athrawon dros dro. Mae Pasbortau Dysgu Proffesiynol ar gael i athrawon cyflenwi cofrestredig o bob math.

Datblygu'r cwricwlwm newydd:

25. Yn ystod sesiwn y Pwyllgor yn trafod y cwricwlwm newydd ym mis Rhagfyr 2017, cyflwynwyd tystiolaeth bod y Rhwydwaith Ysgolion Arloesi, gyda chymorth y Grŵp Cwricwlwm ac Asesu, wedi cytuno ar y dull o drefnu gwybodaeth, profiadau a sgiliau yn y cwricwlwm. Mae'r dull "Beth sy'n Bwysig" yn nodi cwmpas a ffiniau pob Maes Dysgu a Phrofiad, ac mae Ysgolion Arloesi wedi datblygu datganiadau "Beth sy'n Bwysig" drafft gyda sail resymegol ategol ar gyfer pob Maes Dysgu a Phrofiad.

26. Ers mis Ionawr, mae'r Rhwydwaith Ysgolion Arloesi wedi diwygio'r datganiadau "Beth sy'n Bwysig" ar sail sylwadau gan eu cydweithwyr a mewnbwn eang gan arbenigwyr. Hefyd, bu'n gweithio ar fframweithiau datblygu ar gyfer pob Maes Dysgu a Phrofiad.

27. Bydd y cwricwlwm newydd a'i drefniadau asesu – y Deilliannau Cyflawni – yn seiliedig ar gynnydd; felly mae'n bwysig sicrhau eu bod yn briodol. Felly, mae'r elfen hon yn cael ei rhoi ar waith mewn cydweithrediad â Camau, partneriaeth rhwng Prifysgol Glasgow a Phrifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant.

28. Rydym newydd gyrraedd y trydydd tro pan fydd y Grŵp Cwricwlwm ac Asesu yn adolygu datblygiad y gwaith hyd yn hyn ac yn darparu cymorth ar gyfer y gwaith sydd i ddod. Ar ddiwedd mis Ebrill/dechrau mis Mai, astudiwyd llwyddiant y Meysydd Dysgu a Phrofiad yn erbyn y fframweithiau datblygu, y dull o nodi manylion ym mhob Maes Dysgu a Phrofiad, a strwythur y cwricwlwm sy'n datblygu. Cwblhawyd y gwaith hwn dros ddau ddiwrnod, ac roedd y broses yn un gadarnhaol.

29. Yn unol â'r ymrwymiad i gyhoeddi diweddariadau ar gynnydd, cyhoeddwyd diweddariadau yn deillio o'r adolygiad diwethaf yn gynharach yn y mis.

30. Mae'r gwaith presennol dros dymor yr haf yn cynnwys:

- Llunio Deilliannau Cyflawni drafft – mae arloeswyr cwricwlwm yn defnyddio'r fframwaith datblygu i'w llunio;
- Cytuno ar fanylion y Meysydd Dysgu a Phrofiad – mae'r arloeswyr cwricwlwm yn diwygio'r wybodaeth, y sgiliau a'r profiad hanfodol sydd eu hangen i gyflawni'r datganiadau "Beth sy'n Bwysig" (a'r pedwar amcan). Hefyd, maent yn gweithio i sicrhau bod cysylltiadau a dibyniaethau rhwng pob Maes Dysgu a Phrofiad yn cael eu nodi a'u trosglwyddo i'r cam datblygu nesaf;
- Profi'r datganiadau "Beth sy'n Bwysig" a'r fframweithiau datblygu gyda'r arloeswyr dysgu digidol a phroffesiynol. Erbyn hyn, maent wrthi'n eu profi yn eu hysgolion a'u clystyrau a byddant yn cyflwyno adborth yn ystod cam nesaf y broses tua dechrau mis Gorffennaf.

31. Yn ogystal â'r amrywiaeth eang o arbenigwyr sy'n cyfrannu at bob Maes Dysgu a Phrofiad bellach, caiff allbwn y gwaith ei brofi ymhellach gyda'r Grŵp Cwricwlwm ac Asesu dros gyfnod yr haf.

32. Er bod gwaith ar y Meysydd Dysgu a Phrofiad wedi cyrraedd ei gyfnod mwyaf dwys, rydym yn hyderus o hyd ein bod ar y trywydd iawn i gyrraedd yr amserlenni a rannwyd yn yr hydref ac a drafodwyd yn fanwl ar 6 Rhagfyr 2017.

Unrhyw oblygiadau ar gyfer y MEG Addysg yn deillio o Gyllideb Atodol Gyntaf 2018-19.

33. Rydych chi wedi gofyn am fanylion unrhyw oblygiadau ar gyfer y MEG Addysg yn deillio o'r Gyllideb Atodol Gyntaf. Oherwydd amseriad Cyllideb Atodol Gyntaf 2018-19, y disgwylir iddi gael ei chyhoeddi ar 19 Mehefin, ni allaf ddarparu gwybodaeth ar hyn o bryd.

Meri Huws
Comisiynydd y Gymraeg
Welsh Language Commissioner

01/03

Comisiynydd y Gymraeg
Welsh Language Commissioner

Eluned Morgan AC
Gweinidog y Gymraeg a Dysgu Gydol Oes
Llywodraeth Cymru
Gohebiaeth.Eluned.Morgan@llyw.cymru

05 Mehefin 2018

Annwyl Eluned,

Sefyllfa'r Gymraeg mewn rhaglenni prentisiaeth yng Nghymru

Ysgrifennaf atoch yn dilyn y ddadl ar adroddiad Pwyllgor yr Economi, Seilwaith a Sgiliau 'Prentisiaethau yng Nghymru'[1] ar lawr y Cynulliad ar 9 Mai a'r drafodaeth ar y Gymraeg mewn rhaglenni prentisiaeth.

Nodwyd yn yr adroddiad ac yn ystod y ddadl fod y defnydd a wneir o'r Gymraeg mewn prentisiaethau yn isel, a bod ffactorau megis diffyg staff addysgol yn rhwystro cynnydd. Cyfeiriwyd hefyd at y ffaith fod y Llywodraeth yn dewis cyfuno'r data am ddysgu cyfrwng Cymraeg, dwyieithog a gydag elfen o'r Gymraeg wrth adrodd ar ddefnydd y Gymraeg yn y sector. Dywedoch ei bod hi'n bosibl astudio unrhyw brentisiaeth drwy gyfrwng y Gymraeg os oes galw, ond mai dim ond ychydig bach o ddysgwyr sy'n manteisio ar y cyfle hwn. Dywedoch hefyd fod llawer o ddysgwyr yn dewis gwneud prentisiaethau'n ddwyieithog.

Mewn nodyn briffio[2] a gyhoeddais ym mis Tachwedd y llynedd amlygais y ffaith fod llawer o ffactorau yn debygol o effeithio ar y defnydd a wneir o'r Gymraeg mewn prentisiaethau. Mae'r rhain yn cynnwys diffyg awydd gan ddysgwyr fel y nodoch ond mae ffactorau pwysig eraill yn ogystal. Mae'r rhain yn cynnwys diffyg

[1] http://www.senedd.cynulliad.cymru/documents/s72280/Adroddiad%20PDF%20700kB.pdf
[2] http://www.comisiynyddygymraeg.cymru/Cymraeg/Rhestr%20Cyhoeddiadau/20171114%20C%20Nodyn%20briffio%20Prentisiaethau%20%282%29.pdf

Comisiynydd y Gymraeg
Welsh Language Commissioner

argaeledd cymwysterau ac asesiadau cyfrwng Cymraeg a dwyieithog a diffyg gweithlu addysg sy'n medru addysgu ac asesu yn y Gymraeg. Ategodd adroddiad Pwyllgor yr Economi, Seilwaith a Sgiliau rai o'r pwyntiau hyn, gan nodi bod 'bwlch o hyd rhwng y galw tebygol a'r gallu i gwrdd'.[3] Yng nghyd-destun y casgliadau hyn oll, nid wyf yn cytuno felly bod modd astudio unrhyw brentisiaeth drwy gyfrwng y Gymraeg os yw myfyrwyr yn dymuno gwneud hynny. Yn ogystal, buasai'n dda gennyf wybod barn y Llywodraeth ar effaith y camau i gynyddu defnydd y Gymraeg mewn prentisiaethau a gyflwynwyd o dan y cynllun 'Cysoni'r model Prentisiaethau ag anghenion economi Cymru' (Chwefror 2017); a hefyd, oes bwriad i ddatblygu strategaethau pellach i fynd i'r afael â'r ystod o ffactorau eraill sy'n rhwystro cynnydd.

Buaswn hefyd yn gofyn ichi ystyried yr arfer o gyfuno'r data am ddysgu cyfrwng Cymraeg gyda data am ddysgu dwyieithog a gydag elfen o'r Gymraeg, mater a nodwyd yn y drafodaeth ar 9 Mai wrth gwrs. Gwnaethpwyd hyn, er enghraifft, wrth adrodd ar sefyllfa'r Gymraeg yn y sector dysgu seiliedig ar waith (ac addysg bellach) yn Adroddiad Blynyddol ar Strategaeth y Gymraeg 2016/17. Gallasai cyfuno'r categorïau hyn danseilio dibynadwyedd y data; glastwreiddio'r ystyr 'dwyieithog'; ac arwain at ddryswch o ran cynnydd gwirioneddol yn y sector. Codais bryderon tebyg mewn gohebiaeth at Brif Ystadegydd Llywodraeth Cymru ar 21 Chwefror eleni. Eto, roedd adroddiad y Pwyllgor yn nodi bod diffyg data cywir, sydd ar gael i'r cyhoedd, yn ei gwneud hi'n anodd mynd i'r afael â'r mater o'r bwlch rhwng y galw tebygol am brentisiaethau Cymraeg a'r gallu i gwrdd â'r gofyn[4].

Hyderaf y bydd fy sylwadau uchod o ddefnydd i chi. Buaswn hefyd yn croesawu'r cyfle i drafod y pwyntiau yn ein cyfarfod nesaf.

Yn gywir

Meri Huws

Meri Huws
Comisiynydd y Gymraeg

[3] Ibid. t. 17
[4] Ibid. t.17

Comisiynydd y Gymraeg
Welsh Language Commissioner

Copi at:

Kirsty Williams AC, Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Bethan Sayed AC, Cadeirydd Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu
Russell George AC, Cadeirydd Pwyllgor yr Economi, Seilwaith a Sgiliau
Lynne Neagle AC, Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg

Mark Drakeford AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid
Cabinet Secretary for Finance

Eitem 3.2

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Lynne Neagle AC
Cadeirydd
Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA

SeneddPPIA@cynulliad.cymru

11 Mehefin 2018

Dear Lynne

Diolch am eich llythyr, dyddiedig 15 Mai, ynghylch craffu ar Gyllideb ddrafft Llywodraeth Cymru. Rwy'n ateb fel Ysgrifennydd y Cabinet â chyfrifoldeb dros broses y Gyllideb.

Tryloywder y Gyllideb

Yn unol ag ymrwymiad y llywodraeth hon i dryloywder a bod yn agored, rydym wedi bod yn gweithio gyda'r Cynulliad Cenedlaethol dros nifer o flynyddoedd i fireinio cyflwyniad ac ansawdd gwybodaeth am y Gyllideb er mwyn sicrhau craffu effeithiol ar gynigion y llywodraeth.

Mae'r gwaith hwn yn cydnabod cymhlethdod yr wybodaeth sy'n cael ei chyflwyno ar amrywiol adegau yn ystod cylch y Gyllideb, a'r amrywiol ddibenion y mae rhanddeiliaid yn defnyddio'r wybodaeth ar eu cyfer.

Llynedd, mewn cydnabyddiaeth o gyfrifoldebau cyllidol newydd y llywodraeth - gan gynnwys pwerau trethu a benthyg ychwanegol - cytunodd y Cynulliad Cenedlaethol a Llywodraeth Cymru ar broses newydd ar gyfer y Gyllideb. Roedd hyn yn cynnwys protocol yn gosod proses dau gam, sydd wedi arwain at gyhoeddi mwy o fanylion a gwybodaeth ategol yn ystod dau gam proses y gyllideb.

Fel rhan o'r protocol, cytunwyd i gyhoeddi gwybodaeth ar lefel BEL (Llinell Wariant yn y Gyllideb) - lefel fanylach na'r hyn a gyhoeddwyd o'r blaen.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400
Gohebiaeth.Mark.Drakeford@llyw.cymru
Correspondence.Mark.Drakeford@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Rydym yn parhau i adolygu cyflwyniad ac ansawdd gwybodaeth y Gyllideb, ac fe fyddaf yn ystyried y dystiolaeth a'r adborth o'r pwyllgorau, gan gynnwys y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg.

Asesiad o'r Effaith ar Hawliau Plant

Fel rhan o'r gwelliannau parhaus i broses y Gyllideb, rydym wedi edrych mewn ffordd gynyddol soffistigedig ar asesiadau effaith drwy gyhoeddi Asesiad Effaith Integredig Strategol wrth ochr y Gyllideb ddrafft.

Wrth weithio mewn ffordd integredig rydym yn parhau i adlewyrchu'r effaith ar hawliau plant yn ogystal ag anfantais economaidd-gymdeithasol, y Gymraeg, cydraddoldeb a datblygu cynaliadwy drwy wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru.

Mae asesiadau o effaith y cynlluniau gwario manwl yn rhan o ail gam proses y Gyllideb. Gan mai Cyllideb 2018-19 oedd y gyntaf i ni ei chyhoeddi mewn dau gam, rydym yn cydnabod bod modd i ni wneud mwy i wella asesiadau effaith o ddatblygu polisïau i broses y Gyllideb.

Mae'r Pwyllgor Cyllid wedi argymell y dylai cyllidebau drafft yn y dyfodol ddarparu esboniad o'r ffordd y gwnaethpwyd penderfyniadau. Mae'r argymhelliad hwn yn gyson â phrosiect Llywodraeth Cymru i ddatblygu fframwaith newydd ar gyfer asesiadau effaith, a fydd yn cael ei gyflwyno ym mis Gorffennaf.

Ymysg yr amcanion ar gyfer y fframwaith mae darparu dibenion clir a diamwys ar gyfer asesiadau effaith ar draws amrywiol ymyraethau'r llywodraeth; lleihau cymhlethdodau a defnyddio asesiadau effaith mewn ffordd gymesur wrth edrych ar ymyriadau. Bydd ein dull gweithredu yn canolbwyntio ar ansawdd y ddealltwriaeth, y dystiolaeth a'r crebwyll ac integreiddio proses asesiadau effaith gyda Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Rwy'n anfon copi o'r llythyr hwn at Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg ac Ysgrifennydd y Cabinet dros Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol.

Mark Drakeford AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid.
Cabinet Secretary for Finance

Cyllid Llywodraeth Leol i Ddarparwyr Nas Cynhelir sy'n cynnig Darpariaeth Feithrin y Cyfnod Sylfaen

Daw Cwlwm â phum mudiad mwyaf blaenllaw'r maes gofal plant yng Nghymru ynghyd i ddarparu gwasanaeth integredig a dwyieithog a fydd yn sicrhau'r canlyniadau gorau posibl i blant a theuluoedd ledled Cymru.

Cefndir

Ar ôl i bartneriaid Cwlwm fod yng nghyfarfod y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, ar 24[ain] Mai 2018, yn y Senedd, i roi tystiolaeth ynghylch Bil Cyllido Gofal Plant Cymru, gofynnwyd i'r partneriaid ddarparu rhestr i'r Pwyllgor yn nodi'r lefelau cyllido gwahanol a roddir ledled Cymru i ddarparwyr Blynyddoedd Cynnar sy'n cynnig Darpariaeth Feithrin y Cyfnod Sylfaen, sef y ddarpariaeth a gyllidir. Mae partneriaid Cwlwm yn croesawu'r cyfle i drafod yr wybodaeth yn y papur hwn ymhellach.

Mae gan bob plentyn yng Nghymru yr hawl i 10 awr yr wythnos o leiaf o Ddarpariaeth Feithrin y Cyfnod Sylfaen, a honno'n ddarpariaeth ran-amser wedi'i chyllido. Gallai hyn fod mewn lleoliad nas cynhelir (a all fod yn feithrinfa ddydd, yn gylch chwarae, yn Gylch Meithrin, neu gan warchodwr plant) a gymeradwywyd gan yr awdurdod lleol, neu gallai fod mewn ysgol (a gynhelir). Bydd plentyn yn dechrau derbyn Darpariaeth Feithrin y Cyfnod Sylfaen yn y tymor ar ôl ei ben-blwydd yn dair oed.

Rhaid i leoliadau blynyddoedd cynnar nas cynhelir gael eu cymeradwyo gan awdurdod lleol (ALl) er mwyn cael cyllid i ddarparu'r Cyfnod Sylfaen un ai drwy broses gomisiynu neu drwy broses dendro. Ymddengys bod rhai ALlau yn comisiynu un lleoliad mewn man darparu a dyna'r man lle gall rhieni ddefnyddio eu cynnig Addysg Gynnar (AG), drwy dalu'r lleoliad i ddarparu sesiynau Cyfnod Sylfaen lle bydd lleiafswm gofynnol o leoedd ar gael. Gall hyn gyfrannu at atal gwarchodwyr plant, yn ogystal â meithrinfeydd sy'n cynnig gofal dydd llawn, a darparwyr sesiynol, rhag gallu cynnig Darpariaeth Feithrin y Cyfnod Sylfaen o gwbl. Gallai hynny effeithio ar gynnig uchelgeisiol Llywodraeth Cymru, sef y Cynnig Gofal Plant ar gyfer Cymru. Hefyd, mae diffyg dewis i rieni o dan y model hwn. Mewn Awdurdodau Lleol eraill, defnyddir proses dendro i gymeradwyo darparwyr. Nid yw'r modelau hyn yn annog cynnig dewis i rieni. Er bod y rhan fwyaf o ALlau yn rhoi cyllid i ddarparwyr nas cynhelir gynnig Darpariaeth Feithrin y Cyfnod Sylfaen, mae eto anghysondebau mawr iawn yn nifer yr ALlau hynny a fydd yn ystyried cynyddu nifer y lleoliadau, nas cynhelir ac a gyllidir, i ddarparu'r Cyfnod Sylfaen neu a fydd yn ystyried cyllido Gwarchodwyr Plant cofrestredig i fod yn ddarparwr nas cynhelir.

Mae'r tabl isod yn dangos y modelau darparu gwahanol a'r cyllid a ddarperir gan bob Awdurdod Lleol. Cafodd yr wybodaeth hon ei chasglu a'i choladu gan bartneriaid Cwlwm yn seiliedig ar wybodaeth gan ddarparwyr Blynyddoedd Cynnar. Nid oes gennym

wybodaeth gymharol ynghylch darparu a chyllido'r sector a gynhelir o ran darpariaeth feithrin y Cyfnod Sylfaen.

Dengys yr wybodaeth ar y tabl atodedig mai £3.13 yr awr yw'r cyllid ar gyfartaledd, ledled Cymru, a roddir – ar sail y plentyn/yr awr – i Ddarparwyr Nas Cynhelir ddarparu'r hawl i ddarpariaeth feithrin y Cyfnod Sylfaen.*

Dylid nodi nad yw'r cyllid hwn wedi codi ers sawl blwyddyn, os gwnaeth o gwbl, yn y rhan fwyaf o ALlau. Yn ogystal, mae un Awdurdod Lleol o leiaf wedi gostwng ei gyllid Addysg Gynnar i ddarparwyr nas cynhelir. Yn ystod y cyfnod hwn, mae darparwyr Blynyddoedd Cynnar wedi wynebu costau cynyddol oherwydd y Cyflog Byw Cenedlaethol, cyfraniadau pensiwn cyflogwyr ac ardrethi busnes, yn ogystal â chodiadau chwyddiant o ran adnoddau. Mae awdurdod lleol wedi dweud wrth un darparwr a reolir gan wirfoddolwyr i godi arian os oes modd, (a pheidio â dibynnu ar y cyllid yn unig).

*Mae cyfartaledd y gyfradd yr awr wedi'i gyfrifo drwy ddefnyddio blwyddyn academaidd 39 wythnos ar gyfartaledd neu 2 dymor/24 wythnos er mwyn cymharu'r sefyllfaoedd cyllido gwahanol sy'n bosibl.

Awdurdod Lleol	Cyllidwyd; Yr Hydref	Y Gwanwyn	Yr Haf	Sawl awr yr wythnos	Y cyfraniad yr awr	Y cyfraniad y sesiwn	Y cyfraniad y plentyn, y tymor/flwyddyn	**Y gyfradd yr awr ar gyfartaledd**	Y cyfraniad at gynaliadwyedd
Yr hyn y mae'r awdurdod lleol yn ei gyllido									Mae llawer o ALlau yn cynnig grantiau cynaliadwyedd ond mae'r meini prawf yn amrywio ym mhob awdurdod a dim ond i ddarparwyr a reolir gan wirfoddolwyr y mae'r mwyafrif ar gael.
Blaenau Gwent	✓	✓	✓	5 x 2 awr			£446.00 y tymor	**£3.43**	
Pen-y-bont ar Ogwr	x	✓	✓	10 awr			£428.00 y tymor	**£3.57**	Grant cynaliadwyedd ar gael.
Caerffili	x	✓	✓	10 awr			£450.00/£480 y tymor	**£3.75/4.00**	
Caerdydd	x	✓	✓	5 x 2 awr		£8.28		**£4.24**	
Caerfyrddin	✓	✓	✓	10 awr - 5 x 2 awr neu 4 x 2.5 awr)	£3.00 yr awr			**£3.00**	Grant cynaliadwyedd gwerth £1,000 ar gael
Ceredigion	✓	✓	✓	10 awr			£290.00 y tymor	**£2.23**	Grant cynaliadwyedd gwerth £1,000 ar gael

Tudalen y pecyn 41

Conwy	x	✓	✓	10 awr			£300.00 y tymor	**£2.50 a lwfans i leoliad a reolir gan wirfoddolwyr**	Cynaliadwyedd i bob lleoliad gwirfoddol ar sail nifer y lleoedd: 0-5 = £1000/ 5-10 = £750 10+ = £500
Sir Ddinbych	x	✓	✓	10 awr 4 x 2.5 awr			£350.00 y tymor	**£2.92**	Yn achlysurol – mae'n amrywio o flwyddyn i flwyddyn
Sir y Fflint	x	✓	✓	10 awr 4 x 2.5 awr			£350.00 y tymor/ y plentyn (wedi'i ostwng o £360 gynt, ym mis Ebrill 2017)	**£2.92**	Cynaliadwyedd – Hyd at £1,000 y flwyddyn i leoliadau a reolir gan wirfoddolwyr
Gwynedd	x	✓	✓	10 awr			£5,717 yn seiliedig ar 16 o blant	**£ 1.49**	+ thaliadau ychwanegol amrywiol, y pen, am y niferoedd dros ben yr isafswm gofynnol
Merthyr Tudful	✓	✓	✓	5 x 2 awr		£7.64 y sesiwn		**£3.82**	
Sir Fynwy	✓	✓	✓	Hyd at 10 awr		£6.50 y sesiwn	£422.50 y tymor	**£3.25**	
Castell-nedd Port Talbot	Ni roddir cyllid i leoliadau nas cynhelir gynnig darpariaeth Cyfnod Sylfaen.								
Casnewydd	✓	✓	✓	Hyd at 5 x 2.5 awr yr wythnos		£6.70 y sesiwn	.	**£2.68**	
Sir Benfro	✓	✓	✓	10 awr yr wythnos			£390.00 y tymor (13 wythnos)	**£3.00**	
Powys	✓	✓	✓	Hyd at 12.5 awr		Cyfrannu at bae'r staff yn dibynnu ar nifer y plant a leolir e.e. ar gyfer 24 o blant		£1.86 yr awr, y plentyn, mewn grŵp o 24 (gan gynnwys y staff a'r rhent)	

						Cyflog arweinydd,16 awr yr wythnos a 2 Gynorthwyydd 14.5 awr yr wythnos = £15,498 y flwyddyn, yn ogystal â chostau safle hyd at £1,500 i safleoedd nad ydynt yn rhai ALI. Rhoddir £500 yn ychwanegol i feithrinfeydd dydd.			
Rhondda Cynon Taf	x	✓	✓	5 x 3 awr	15 awr – Y tymor wedi'r 3ydd pen-blwydd		£900.00 y tymor	**£5.00**	
Abertawe	Ni roddir cyllid i leoliadau nas cynhelir gynnig darpariaeth feithrin y Cyfnod Sylfaen.								
Torfaen	✓	✓	✓	10 awr yr wythnos			£397.00 y tymor	**£3.05**	
Bro Morgannwg	✓	✓	✓	Hyd at 5 x 2.5 sesiwn yr wythnos	Cyllid cyfatebol i ffioedd y lleoliad	Hyd at uchafswm o £11.50 y sesiwn		**Uchafswm: £4.60**	
Wrecsam	x	✓	✓	10 awr			£350.00 y tymor	**£2.92**	
Ynys Môn 2 leoliad yn cael cyllid 3 thymor	x	✓	✓	10 awr			Cyllid penodedig fesul cwota: e.e. hyd at 16 o leoedd – £8,064. Hynny yw, £504 y plentyn/y flwyddyn	**£2.10**	+ £300 ar gyfer offer. 17-24 o leoedd - £11,689.00 + £600.

Y Ffi a geir ar gyfartaledd £3.13

Tudalen y pecyn 43

www.cwlwm.org.uk

Eitem 3.4

CYPE(5)-20-18 – Papur i'w nodi 4

Additional information from Estyn following meeting on 6 June:

The 35,000 pupils in the cohort referred to at committee reflects the typical number of pupils in a year group within the maintained schools sector.

According to the Stats Wales data there were 31,050 children accessing nursery education within the maintained sector as Nursery 2 (full nursery year) at the census point 9 January 2018. At the same census point (9 January 2018) there were an additional 5,638 children accessing Nursery 1 provision within the maintained sector. (Welsh Government, 2017). These would be autumn born children accessing the first of five terms of nursery education. There is no data available for the number of spring born children who join Nursery 1 provision in the maintained sector as they were not attending nursery at the census point.

There is no national system in place to capture the number of children accessing Foundation Phase within the non-maintained sector. We estimate that around 4,000-5,000 children attend Foundation Phase nursery provision (Nursery 1 or Nursery 2 equivalent) in the non-maintained sector. A proportion of parents opt out of Foundation Phase nursery provision but there is no mechanism in place to capture this information.

References:

Welsh Government (2017) *Pupils by local authority, region and year group. Available from:* https://statswales.gov.wales/Catalogue/Education-and-Skills/Schools-and-Teachers/Schools-Census/Pupil-Level-Annual-School-Census/Pupils/pupils-by-localauthorityregion-yeargroup

Meri Huws
Comisiynydd y Gymraeg
Welsh Language Commissioner

01/03

Eitem 3.5

Comisiynydd y Gymraeg
Welsh Language Commissioner

Lynne Neagle AC
Cadeirydd Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA

18 Mehefin 2018

Annwyl Lynne,

Ar y 27ain o Dachwedd 2017, fe wnaethom rannu 'Nodyn briffio ar ofal plant ac addysg gynnar cyfrwng Cymraeg' gyda Phwyllgor Plant Pobl Ifanc ac Addysg. Mae'r nodyn briffio yn darparu trosolwg o'r sector gofal plant cyfrwng Cymraeg, ac yn cynnig amryw o argymhellion y dylid eu hystyried wrth weithredu'r cynnig 30 awr.

Yn ddiweddar mae'r Pwyllgor wedi bod yn derbyn tystiolaeth ar y Bil Cyllido Gofal Plant (Cymru). O ystyried ein bod eisoes wedi rhannu'r nodyn briffio â'r Pwyllgor, a bod y Bil dan sylw yn un eithaf technegol sy'n canolbwyntio ar weinyddiaeth y cynllun 30 awr, fe benderfynom beidio cyflwyno tystiolaeth ychwanegol yn ystod cyfnod 1 y broses o gyflwyno'r Bil. Er hynny, mae wedi dod yn amlwg wrth wrando ar y sesiynau tystiolaeth bod materion llawer fwy eang yn ymwneud â'r cynnig 30 awr a'r sector gofal plant wedi codi. Mae amryw o'r sesiynau tystiolaeth yn trafod materion sydd wedi derbyn sylw manwl yn ein nodyn briffio (yn enwedig y sesiwn ar y 14eg o Fehefin, 2018). Yn y cyd-destun hwn, byddem yn awyddus i'r Pwyllgor ystyried cynnwys y nodyn briffio wrth lunio ei adroddiad cyfnod 1 ar y Bil.

Ymhellach i hynny, ac wrth wrando ar y dystiolaeth a gyflwynwyd i'r Pwyllgor, mae gennym amheuon am rai o'r ffigyrau sy'n cael eu defnyddio ar gyfer amcangyfrif faint o blant sy'n gymwys am y cynnig. Rydym wedi cynnwys mwy o fanylder am hyn mewn atodiad ar ddiwedd y llythyr, a gellir ei ystyried law yn llaw a'r nodyn briffio.

Yn gywir

Meri Huws

Meri Huws
Comisiynydd y Gymraeg

Comisiynydd y Gymraeg
Siambrau'r Farchnad
5–7 Heol Eglwys Fair
Caerdydd CF10 1AT

0845 6033 221
post@comisiynyddygymraeg.org
Croesewir gohebiaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg

comisiynyddygymraeg.org

Welsh Language Commissioner
Market Chambers
5–7 St Mary Street
Cardiff CF10 1AT

0845 6033 221
post@welshlanguagecommissioner.org
Correspondence welcomed in Welsh and English

welshlanguagecommissioner.org

Comisiynydd y Gymraeg
Welsh Language Commissioner

Atodiad 1: Nifer y plant fydd yn gymwys am y cynnig 30 awr

Ar dudalen 13 o'r nodyn briffio, rydym yn ail-adrodd rhai o ystadegau oedd wedi eu cynnwys yng ngwaith ymchwil adran Ymchwil Gymdeithasol y Llywodraeth ar 'Y capasiti gofal plant yng Nghymru' ynglŷn â nifer y plant 3-4 fyddai'n debyg o fod yn gymwys am y cynnig 30 awr. Mae gennym rywfaint o bryderon bellach nad yw'r ffigyrau hyn yn gywir.

Yn ôl yr adroddiad hwn, mae 70,000 o blant 3-4 oed yng Nghymru. Mae'n debyg fod y ffigwr hwn yn deillio o ystadegau poblogaeth canol-blwyddyn. Defnyddir y ffigwr hwn o 70,000 i amcangyfrif faint o'r plant hyn sydd a'u rhieni mewn gwaith, ac felly yn gymwys am y cynnig 30 awr. Mae'r adroddiad yn awgrymu mai tua 46,000 o'r plant hyn fydd yn gymwys am y cynnig. Mae'r ffigwr yma yn debyg i'r ffigwr o 'tua 40,000' oedd wedi'i gynnwys yn y papur a gyflwynwyd i'r Pwyllgor yn cyflwyno'r Bil ar y 18fed o Ebrill 2018. Mae'r ffigyrau yma wedi cael eu defnyddio fel sail ar gyfer gwerthuso'r cynnig yn ystod y sesiynau tystiolaeth, ac roedd y ffigyrau yma yn rhan hollbwysig o dystiolaeth Gofal Cymdeithasol Cymru ynglŷn â goblygiadau'r cynnig o ran datblygu'r gweithle. O'r hyn wyddom ni, dyma'r ffigyrau mae Llywodraeth Cymru wedi'u defnyddio i gyfrifo cost y cynnig 30 awr yn y lle cyntaf.

Er bod 70,000 o blant 3-4 oed yng Nghymru, mae nifer sylweddol o'r rhain eisoes mewn dosbarthiadau derbyn mewn ysgolion (hynny yw, gan eu bod yn 4 oed cyn mis Medi). Mae'n bosib bod y rhagamcanion presennol yn goramcangyfrif faint o blant fydd yn gymwys am y cynnig, ac felly hefyd yn goramcangyfrif cost y cynnig 30 awr. Mae hyn a goblygiadau hynod bwysig o ran y dadleuon sydd wedi'u lleisio ynglŷn a gwneud y cynnig yn un cyffredinol i bob plentyn 3-4.

Dyma ein dealltwriaeth ni o'r niferoedd fyddai'n gymwys am y cynnig:

- Yn ôl StatsCymru, mae tua 35,000 o blant yn cael eu geni bob blwyddyn, ac felly dyma yn fras nifer y plant sydd mewn blwyddyn ysgol ar draws Cymru.
- Mae plant yn gymwys am y cynnig 30 awr ar ddechrau'r tymor yn dilyn eu pen-blwydd yn 3 oed.
- Mae ystadegau'r Llywodraeth yn awgrymu mai tua 60% o blant sy'n gymwys am y cynnig (oherwydd y gofyniad gwaith)
- Yn fras felly, gellir tybio bod tua 12,000 o blant yn cael eu geni yn ystod bob tymor ysgol (35,000 rhannu efo 3) a bod tua 60% o'r rhain (tua 7,000) yn gymwys. Ar sail y ffigyrau uchod, dyma ragamcaniad o'r niferoedd fyddai'n gymwys am y cynnig o 2018 ymlaen:

Comisiynydd y Gymraeg
Welsh Language Commissioner

- **Tymor yr Hydref** - 21,000 (sef un flwyddyn ysgol lawn - y rhai a gafodd eu geni rhwng 2il o Fedi 2015 a 31ain o Awst 2016 ac sydd felly ddim yn gymwys i ddechrau ysgol tan Fedi 2019)
- **Tymor y Gwanwyn** - 28,000 (sef un flwyddyn ysgol lawn a'r rhai gafodd eu pen-blwydd yn 3 oed yn ystod tymor yr hydref 2018)
- **Tymor yr haf** - 35,000 (sef un flwyddyn ysgol lawn a'r rhai gafodd eu pen-blwydd yn 3 oed yn ystod tymor yr hydref neu'r gwanwyn 2018).

Kirsty Williams AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Lynne Neagle AC,
Cadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg

12 Mehefin 2018

Annwyl Lynne,

Mae chwe mis wedi mynd heibio ers i mi lansio *Addysg yng Nghymru: Cenhadaeth ein Cenedl*, sef y cynllun gweithredu sy'n nodi sut y byddwn yn trawsnewid addysg ac yn cyflawni'r elfen ddysgu uchelgeisiol a geir *Ffyniant i Bawb*.

Mae cynnydd da yn cael ei wneud. Yn y chwe mis cyntaf, rydym ar y trywydd iawn, ac eisoes wedi cyflawni yn erbyn y disgwyliadau a'r cerrig milltir ar gyfer 2017, ac rydym yn disgwyl gallu cyrraedd y cerrig milltir ar gyfer gwanwyn 2018 hefyd. Wedi dweud hynny, mae'r broses ddiwygio'n sylweddol, ac mae llawer o waith i'w wneud eto, er ein bod wedi dechrau ar waith y Rhaglen yn hynod gadarnhaol.

Mae ein Hysgolion Arloesi'n cynrychioli rhan fawr o'r gwaith sydd i'w wneud, ac maent yn arwain y ffordd wrth i ni fwrw ati i ddatblygu ein chwe Maes Dysgu a Phrofiad. Byddwn yn falch iawn petaech yn gallu gweld y gwaith hwn â'ch llygaid eich hun. Felly, hoffwn roi gwahoddiad caredig i chi, ac aelodau eraill o'r Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, ddod i ymweld â'r Ysgolion Arloesi. Wedyn, bydd modd i chi weld a chlywed am y gwaith parhaus sy'n cael ei wneud i drawsnewid addysg yng Nghymru.

Os ydych yn fodlon, bydd gwahoddiadau'n cael eu hanfon i aelodau'r Pwyllgor gan yr Ysgolion Arloesi yn eu hardaloedd, fel bod modd iddynt gyfarfod â'r bobl fwyaf blaenllaw yn y gwaith o ddiwygio'r system addysg a chlywed yn uniongyrchol gan bobl ifanc. Wrth gwrs, mae'r cynnig o sesiynau briffio rheolaidd gan fy swyddogion i aelodau'r pwyllgor hefyd yn parhau, os ydych chi a'r aelodau yn ei weld yn ddefnyddiol.

Rwy'n gobeithio y bydd yr aelodau'n manteisio ar y cyfle i gyfarfod â chynrychiolwyr ein Hysgolion Arloesi ac y byddant yn gweld yr ymweliadau'n fuddiol.

Yn gywir

Kirsty Williams

Kirsty Williams AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400
Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

CYPE(5)-20-18 - Papur i'w nodi 7

Dear Committee Members,

following a telephone conversation with the Clerk to your Committee, I welcome the opportunity to write to you, on behalf of the Flexible Admissions Group, Wales. Within this letter, I hope to outline the issues and complexities around Wales's current Admissions policy. I have also attached a Snapshot of case studies section, which will, I feel, help to add context to the problems encountered by parents who seek a more flexible, transparent and fair admissions policy for their child.

Currently in Wales, the age at which a child should legally be in formal education is the term after their fifth birthday. Overwhelmingly, children start their formal education journey at the age of four, in Reception. Reception is a crucial part of the child's early years experience, allowing for a gentle transition, sometimes from home, often from a nursery setting, where the basics of literacy; phonics, reading, writing, numeracy; numbering, counting, rules, new routines and socialising take place. This has been argued to be the most important school year of all by Ofsted's Bold Beginnings Report. If children enjoy this important transition into their formal education journey, given the opportunity to thrive, feel supported and acquire a 'zest for learning', this sets them on a positive journey for the years to follow, conversely, if this is not the case, children can often disengage with the learning process and the negative seeds are sown and can have long-term impacts.

Taking into account the above outline, this is where the problem arises for many members of our Facebook support group and in the wider community. Some children experience problems in their early childhood; a time where development is so variable. It is said that child development occurs at different rates, in the early years of life, levelling out at around the age of six or seven. When parents are faced with the need to apply for a full-time Reception place for their child, many needing to do so for children who are still only three years of age and some, who, for various reasons, are not ready for such a transition, where a delay would allow the child's problem/s to improve or even be solved, as he /she matures in all facets of development: physical, cognitive, emotional, developmental health issues. Such issues could be as a result of early years environmental problems, physical delays, premature birth, summer-born, especially later summer-born children. To not take these issues into account, where parents / health care professionals believe a delay would be in the child's best interests is, we believe, doing such young children a disservice and indeed, damaging.

The current Welsh Government School Admissions Policy Statutory Code (2013) states that:

> **3.30** *Although most children will be admitted to a school with their own chronological age group, from time to time parents seek places outside their normal age group for gifted and talented children, or those who have experienced problems or missed part of a year, often due to ill health. While it would not normally be appropriate for a child to be placed in a year group that is not concurrent with their chronological age,* ***admission authorities <u>should</u> consider these requests carefully and make decisions on the basis of the circumstances of each case and in consultation with the parents and the school, and specifically in relation to what is most beneficial to the child. Due regard should be given to the Educational***

Psychologist's report, where available, and clear reasons ascertainable for such a decision to be made.

For the vast majority of parents who are faced with the likelihood that it would be in the best interests of their child to start formal schooling at Compulsory School Age (CSA), as outlined earlier in this letter, they do their due diligence and discover the above policies currently stand, showing there is the possibility to delay, they decide to exercise their right, only to face a system that can only be described as dismissive, suspicious, inconsistent, open to interpretation and mostly, closed to the idea. They are usually informed that as CSA is five in Wales, they cannot stop a parent from delaying, but crucially, the child will have to start their school journey in Year 1, being forced to miss out on the vital Reception experience, therefore, penalising parents / children for taking this decision. This often serves to influence a parent's decision, resulting in them reluctantly withdrawing their 'Out of Cohort' application / interest. The information available to the group indicates only three occasions, where the decision to allow a child to start Reception at CSA has been granted; one was done so after a lengthy battle with the local authority, the other two, fairly seamlessly, accepting medical advice and the legal argument, presented by an education-specialist lawyer. The problems, as we see them:

- Wording of the Welsh Government's Admissions Code, noted by the esteemed Education Specialist Lawyer, Michael Imperato – the word 'Should' is problematic, as it is open to the dismissiveness, often experienced by parents. The word "Must" would place an unequivocal responsibility upon the local authorities in Wales to carry out their responsibilities, as outlined in the 3.30 policy (above) and the UNCRC (detailed below).
- Local authorities in Wales consider such applications according to their 'out of cohort' policy, many of which are more relevant to applications made later in a child's school journey and have no place within the context of whether a child should be allowed to start their journey in Reception at CSA.
- Despite being required to consider each application for an out of cohort application on individual merit and in the best interests of the child, it is clear, from the experiences of our parents, that a blanket policy is being applied by the various local authorities around Wales.
- The experience of our group indicates that many LAs are immediately dismissive of a Reception start at CSA, treating parents with disdain and often, insulting the intelligence of such parents, with the information / misinformation they give. There appears to be no regard for the views of the parents of these young children, leaving them feeling judged, as if they are trying to 'hold on' to their child for as long as possible, This approach is also found in many of the schools approached by our parents, most are unaware that a delay to CSA is the legal right of a parent and refuse to allow this and often, part-time attendance is totally frowned upon, despite it being a legal right, before the child reaches CSA.
- Parents who have secured an 'Out of Cohort' place in the early years, be this though LEA agreement, Voluntary Aided or Independent Schools, fear their child being forced to join their so-called 'natural cohort', either with a change of head teacher within the school, or in the transition from primary to secondary school, such is the current policy, or lack, thereof. This causes real concern for several parents in the group.
- Whilst the Early Years Foundation Phase curriculum has been in place fully, since 2008, with an emphasis around experiential learning through play, the evidence from Estyn's recent inspection was that only 25% of schools are applying it correctly. This is also the feedback we receive from parents in our group and beyond, from teachers practicing within Wales, who state that the pressures of formal learning, in preparation for the Year Two National Assessment are evident from Reception

onwards, placing our very young children under pressure, from the outset. In a conference examining Educational Difference – Flexing and Personalising Education, (04/11/17) in Colwyn Bay), key note speaker, Sue Palmer, author of Toxic Childhood and Upstart Scotland, esteemed in the field of early years learning, described Wales' Early Years Foundation Phase in Wales as a "total contradiction". It is a well-known fact that most summer-born children struggle to apply themselves, at this early stage, to formal learning and often disengage, due to the difficulties they experience, in terms of concentration, inability to sit still and just the developmental difficulties in reading, often struggling with a lack of fine motor skills and ability to coordinate the cognitive and fine motor skills to do meaningful writing. The lack of meaningful movement on a daily basis, combined with the facts mentioned above, often result in poor behaviour and diagnoses of such conditions as ADHD, where in fact these children are just simply frustrated, too young to engage in the formal aspects of learning and all that this requires of them.

The burning question in Wales, therefore: what is the point of a policy, which on the one hand, states that compulsory school age is 5, but when parents feel their child would benefit from this, often, for genuine reasons, and enquire or apply to decelerate, they are faced with an almighty battle, on occasion, requiring legal counsel, to simply secure a place in Reception? How can it ever be in the child's best interests to be forced straight into Year One at CSA, being forced to miss, what has been described by Ofsted in its Recent Bold Beginnings Report, as the "most important year of all", and should be staffed by the "best teachers"? Such a move means the child is at a disadvantage, in all aspects, from day one. Many of the requests made for a delay by members of our group have not been made solely for summer-born reasons, most are as a result of developmental delays /issues, which have been flippantly rejected, with a standard line "he / she will be fine", rejecting the opinions of respective specialists and a failure in their duty to provide full and detailed reasoning for the decision. This is unacceptable and certainly not in the best interests of the children.

We implore you to look at the Admissions Code in Wales. Nick Gibb, Minister of State for Education in England has agreed to fully amend the Admissions Code in England, in the interests of summer-born children, reiterating England's commitment to enshrine this choice in England's Admissions Code (05/06/18). Scotland has extended the school admissions age to five and a half. Prior to the collapse of the Northern Ireland Assembly, there was a commitment to revisit the school admission age, which is currently four. Similarly, the Tynwald, Parliament for the Isle of Man has recently agreed to look into increasing the school admission age on the Island.

Where a parent is acting within the law and exercising his / her right, it can surely never be acceptable to force a child to miss a whole year of learning. Parents should not be forced to rely on the independent sector of education, in order to meet the needs of their child. Additionally, some parents within the group have been forced to educate their child in voluntary aided schools, or in North Wales border areas, in Cheshire West, in order to secure an 'out of cohort' place for their child; this is unacceptable.

In conclusion, we do not feel that the constant rhetoric peddled by the Education Minister in all correspondence and Twitter Live sessions, where the consistent and standard answer, regardless of the child's issues or parental reasons, is that the Foundation Phase in Wales is a progressive curriculum and will meet the needs of every child in Wales; it simply does not and to apply this blanket approach

and standard answer, is wholly unfair, ill-informed and often, damaging. Where a child has a specific developmental problem, be it physical, social, emotional, or any delay, relevant to this early stage of development and where a parent and indeed, other professionals feel more time would be of benefit, surely, a more fair and flexible policy is required that ensures the best possible start, to what is believed to be the greatest challenge facing a child, in these early years of their lives.

Many of us, within this group feel totally let down by the system in Wales. **This must change.** We also believe that the Welsh Government and local authorities have a responsibility to adhere to the United Nations CRC/GC/14: convention on the Rights of the Child (Article 3, para.1). In applying a blanket "no" approach to the requests for a Reception place at CSA, we believe the Welsh Government and Local Authorities are failing in their obligations:

"In all actions concerning children, whether undertaken by public or private social welfare institutions, courts of law, administrative authorities or legislative bodies, the best interests of the child shall be a primary consideration"
The Committee underlines that the child's best interests is a threefold concept:

a) **A substantive right:** The right of the child to have his or her best interests assessed and taken as primary consideration when different interests are being considered in order to reach a decision on the issue at stake, and the guarantee that this right will be implemented whenever a decision is to be made concerning a child, a group of identified or unidentified children or children in general. Article 3, paragraph 1, creates and intrinsic obligation for States, is directly applicable (self-executing) and can be invoked before a court.
b) **A fundamental, interpretive legal principle:** If a legal provision is open to more than one interpretation, the interpretation which most serves the child's best interests should be chosen. The rights enshrined in the Convention and its Optional Protocols provide the framework for interpretation.
c) **A rule of procedure:** Whenever a decision is to be made that will affect a specific child, an identified group of children or children in general, the decision-making process must include an evaluation of the possible impact (positive or negative) of the decision on the child or children concerned. Assessing and determining the best interests of the child require procedural guarantees. Furthermore, the justification of a decision must show that the right has been explicitly taken into account. In this regard, States parties shall explain how the right has been respected in the decision, that is, what has been considered to be in the child's best interests; what criteria it is based on; what criteria it is based on; and how the child's interests have been weighed against other considerations.

We implore you to take on board all of the points discussed within this letter and accompanying Snapshot. We ask that you consider, just for one moment, how young these children we are discussing are at this stage of their lives; most western countries consider the ages of six and seven to be more appropriate ages to commence formal, compulsory schooling, such countries have better outcomes in terms of PISA and mental health (Scandinavian countries, Canada, Germany….). If we get children's introduction to school right, we can wholly change their experience and ultimately, their outcomes.

We thank you for taking the time to read this letter and accompanying Snapshot of case studies. This issue is not going away; with greater knowledge, understanding and guidance from the hugely

successful England-based campaign, parents are intent on ensuring a fairer system, where the needs of their very young children are no longer dismissed.

Snapshot of Case Studies around Wales

Please note that no names of councils, schools or individuals are given

Child One, Two and Three - From one council; 3 experiences within the same academic year of applying for a Reception place at Compulsory School Age CSA

Child One –please forgive the detail; it is necessary to highlight the issues of this case:

Summer-born by C- Section; difficulties during birth resulting in delays, epilepsy, deafness and feeding issues. Additionally, needed to withdraw from birth mother's alcohol and drugs habit. Placed for adoption at two weeks of age; difficult start to life.

After enjoying the small nursery environment, a house move resulted in a change of setting to a much busier nursery environment, which catered for forty children. It was at this point, Child One regressed. Hearing loss was also diagnosed, speech was limited to vowel sounds, from being fully toileted, the child became incontinent – this June-born child's school start was fast approaching (at four years of age). With all of these factors, Child One's mother sought to delay her child's entry into formal schooling until Compulsory School Age (CSA), believing that an extra year to develop physically, emotionally and socially would be a huge benefit to her son. Clearly, Child One would need to start school in the all-important Reception; this request was denied, despite the circumstances – the parent was informed that Child One would be fine because Wales's Early Years Foundation Phase caters for every child's individual needs. No additional support was offered, despite supporting medical reports. The mother declined the child's Reception place at four years of age; Child One was placed in a private nursery, the result being an improvement in behaviour, happiness and the child absolutely thrived in this smaller, supportive setting.

Child One's parent started researching options for schooling at CSA. A local head teacher stated that the child could be supported in Reception at age four and if needs be, could repeat Reception. Such was the reassurance, the mother decided to send Child One on a part time basis, three mornings per week. Again, being in a busy setting, Child One found this difficult and behaviour deteriorated. Speech difficulties made it very difficult socially. At this point, the parent sought support from social services to assist with the difficult behaviour. CAHMS believed that Child One was struggling / reacting due to frustrations and a lack of support at school. The parent was being pressurised to send Child One to school on a full-time basis, this, despite not being of CSA. In light of the difficulties, the parent sought a different school for Child One's entry into school at CSA. The council upheld its view that Child One would not be offered a Reception place at CSA, therefore, the mother became resigned to a Year One start into formal full-time school. A school was found; offered warmth, recognising the difficulties, but as was the council's ruling, this was a Year One place.

The current situation is that Child One is half way through term three of Year One. The school is helping the child as much as is practically possible, within a class of thirty children, but there is an obvious gulf between Child One and the other Year One children; Child One has received no meaningful Reception in-put – along with developmental struggles, Child One has been forced to play 'catch up' from day one and the gap between this young child and peers, grows ever greater.

The mother feels strongly that her child has been let down, from before birth; with all of the issues, highlighted earlier in this case study, but most of all from being summer-born and struggling to catch up with children, older, stronger, more physically and socially developed. It is the mother's belief that a delayed start would have afforded Child One the much-needed extra time to mature and grow stronger, to be supported with speech and language, a Radio Aid could have been issued in a less pressurised environment and become a normal 'tool' to support the child's hearing.

It must also be noted that the manner in which the parent was treated by the LEA was referred to the Ombudsman, who investigated the process. This resulted in a payment of £250 because it was deemed that the council failed to follow the appropriate processes including the Appeals Process. The Ombudsman told the council to re-write the policy, as it was unclear. The mother believes that at this point in time, the policy remains the same.

Child Two:

Very late summer-born. Mother requested delayed start for her child, to Reception at CSA; no obvious delays, merely the feeling that the child would benefit from extra time to grow, develop and mature, before the demands of full-time school.

Over several months, the mother met with council officers, had the support of her local Councillor and Assembly Member, both of whom contacted the council and Education Minister on her behalf. Until the final hour – the first week of September, 2016, when child would be expected to start school at, just turned age four, the request for a delayed start was denied. Out of the blue, Child Two's mother received a letter, granting permission for Child Two to start Reception at CSA, citing the reason being related to the Welsh Language; the council believed that because child two was from a non-Welsh speaking family, in the event that Child Two started her school journey in Year One, it would be necessary for her to attend an Immersion Unit, which it was believed would be too disruptive for the child. This was a welcome, but shock turnaround, after rejecting the mother's request so vehemently, up until this point. Child Two commenced state Reception at CSA in September, 2017 and is doing very well.

Child Three:

Very late August born and three weeks early. Child Three suffered from a developmental bowel condition and was in nappies / pull-ups until two weeks before fifth birthday and remained under the care of a hospital paediatric team until December 2017. At the point where Child Three had just turned four, (September 2016), the bowel issue was still acute, problematic and distressing. In light of the Intimate Care Policy and the birth date of Child Three, the parents considered that a delay of a year would allow their child more time to overcome the developmental problem, seamlessly and without any added pressure, as was the advice from Wales' Senior Paediatric Gastroenterologist. The child continued to attend a private nursery over three days, where the nappy issue was dealt with, seamlessly.

Appeals for the council to support the parents' request were made over many months by Child Three's local councillor and local Assembly Member and cabinet minister. As the council appeared to be applying a blanket approach, and on advice of the council barrister, legal counsel from an education-specialist lawyer was sought and Child Three was granted a Legal Aid certificate. Weeks of misinformation from the council ensued with a complete failure to provide the lawyer and parents with full and detailed reasoning, why granting a Reception place, at CSA was not in Child Three's best interests, despite the head teacher and governors of the chosen school being supportive of such an application. Despite never meeting Child Three or speaking with the child's

nursery and despite medical support for a delay, the council stuck to the line that an out of cohort place would not be in Child Three's best interest and actually, the reasons for such an application failed to meet the council's criteria for out of cohort applications (this statement was later amended when the lawyer pointed out that this was proof of the council applying a blanket policy, despite being required to look at each case on individual merits). The council felt that missing a whole year of Reception would not be problematic, but offered no support to assist Child Three to catch up on the work that had been missed, merely an Early Years Team, covering a huge area, would keep a check on the child.

Child Three's parents approached a neighbouring council, who applied a similar blanket policy, more appropriate for an out of cohort application, much later in a child's education and wholly inappropriate for early years.

In desperation, Child Three's parents sought availability at three local independent schools. All three agreed to offer Child Three a much-needed Reception place at CSA and were dismayed at the stance held by the council. Child Three's grandfather is paying half of the fees for the infant years, in order to assist his grandchild. The child is now doing well in Reception but it is utterly clear from the teaching staff that both emotionally and academically, the council's stance, to force Child Three straight into Year One would have been hugely problematic, difficult and likely to have been damaging.

Council X

Family currently battling with LEA for child born very prematurely (three months early), at the end of August. On approach to the LEA, regarding the possibility of deceleration of their child to a Reception start at CSA, they were at best, unaware of the summer-born issue, at worst, not at all concerned with the evidence. The family has been advised to provide a developmental report on their child and they are being advised by an education-specialist lawyer.

***Recently granted a Reception place at CSA**

Council X

Late August-born child (born three months early) moved to Wales from England aged Four and a half, where a Reception start at CSA had already been agreed. With paediatric consultant support for allowing the child to start full-time formal schooling in the year above, what would be the child's so-called cohort. The LEA declined to make a decision, thus in breach of the Code. The parents approached a local school directly, who turned down their request. The child's needs were only met when the parents approached a Voluntary Aided school, where the child has now attended for a couple of years and is doing well. The child requires some support with certain aspects of learning. The child's parents are dreading the application to high school. The situation in Wales, as it currently stands means that although CSA is five and parents have a legal right to decelerate their child to the term after their child's fifth birthday, the Wales Admissions Code does not address the situation, where some councils / schools allow an out of cohort application at age five merely, resulting in the likelihood of a battle for out of cohort high school places, depending on the will of the LEA / headteacher at that time, meaning that parents and more importantly, such children, are at the mercy of these people. It cannot be right to expect children to skip a year of learning, in order to be placed with their so-called 'natural cohort' and it most certainly is not in the child's best interests.

The parent of this child has made it known that an Occupational Therapist has stated that premature born children in Wales are not given the same flexibility of school admissions, as their England counterparts and

evidence of such children, despite being diagnosed with resultant developmental delays, being forced into school too soon. Often, such children would not need support, given extra time to develop, mature, catch up and grow.

Council X

Despite a very inclusive admissions policy, mentioning summer-born children, the parent of summer-born child, wishing to start child X in Reception at CSA. Outright rejection from the council, citing reasons of such a strategy being "highly intrusive". This particular council sent the same letter to another parent, proving a blanket approach to this issue. In a telephone conversation between the parent and council (which I have been assured can be verified), the council informed the parent that a Reception place at CSA would never be granted, because every other parent of a summer-born child would want it – unprofessional comments and factually incorrect.

The parent of this child has also approached local schools regarding the issue of a Reception start at CSA and the possibility of sending the child part-time, from age 4. Again, the parent has been treated with disdain and given factually incorrect information.

Within this council, the group is aware of at least two children who have been granted Reception places, as a last resort by Voluntary Aided schools and are doing well, within their so-called adopted cohort.

Council X

Primary school teacher in Wales, of more than ten years. Wishes their summer-born child to start Reception at CSA. This person's experience of summer-burn struggles have been seen first-hand; the general difficulties experienced by many summer-born children mean that by the end of the Early Years Foundation Phase, such children find the transition to Year 3, more formal learning, the longer days, fewer breaks and higher academic expectations of work and maturity. Whilst teachers differentiate individually, assessments and levelling statements do not. This primary school professional believes that by the end of KS2, many summer-born children are conscious that they are behind the other children, taken out for 'extra activities' which has an impact on their confidence and engagement in learning. This individual also makes the point that when Estyn Inspectors visit schools, one of the requests they make is to see data and evidence of work of the summer-born children.

This application for Reception at CSA to come in about a year's time, but the mother isn't hopeful of a positive outcome.

Council X

Despite a very inclusive admissions policy, this council has expressed an extremely strong stance against Reception at CSA for a child, with some developmental delays. Whilst it has recognised the parent's right to delay the child to CSA, the council stated it would not allow a Reception start, despite a belief that a delay to Reception at CSA would most certainly benefit the child, from experts who know child X, it was clear from all contacts that the council would not support this. Child X was offered special needs support at a specialist unit with the aim of the child moving to Year One after a year in this unit. The parent believes that the child, even at this stage, after several months within the unit, will struggle to cope with Year One from September 2018. The parent is dismayed, but feels powerless and daunted at a challenge with the Council, she feels sure that she will lose.

Council X

Will not allow Reception at CSA, despite medical / developmental reasons. Is allowing at least two children to attend on a part-time basis, from age 4.

Council X

Has taken on board the medical reasons for a child born prematurely, to start Reception at CSA and it has been granted, without any issues.

On a general note, we know that some parents have simply decided to home school their child / children, others on the North Wales border have opted to school their child/ren in West Cheshire Council, for a more supportive approach to meet their child's needs. Others are considering flexi-schooling, which appears to be slowly growing. Others simply give up and reluctantly send their child into the system, one they feel unable to beat!

We have struggled to obtain relevant 'raw data' regarding the outcomes of Summer-born children in Wales. However, for the majority of parents within our group, this issue is about a holistic approach to child-readiness for school; if the child is developmentally ready for the demands of full-time school, it is felt that outcomes will be improved naturally

As a group, we do not feel that an amendment to the Admissions Code would 'open the flood gates', in terms of applications to decelerate, this is mainly due to the socio-economic composition of Wales. However, offering the parents of summer-born children the choice and flexibility would mean giving these children, many of whom are developmentally struggling in some way, a kinder, positive and more supportive start to their school journey, impacting positively on their mental health. It would also mean parents / guardians not having to face months of stressful, time-consuming and deeply unpleasant battles. We recognise that many will argue that there has to be a youngest in every class, of course, we recognise this, but at such a young age, development is so variable, these extra months absolutely do make all the difference to many children, in every aspect of their development and their ability to cope with the physical, mental, emotional and cognitive demands placed upon them by compulsory full-time learning.

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Y Pwyllgor Deisebau

National Assembly for Wales
Petitions Committee

Lynne Neagle AC
Cadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Tŷ Hywel
Bae Caerdydd
CF99 1NA

Mehefin 2018

Annwyl Lynne

Deiseb P-05-751 Cydnabod achosion o ddieithrio plentyn oddi wrth riant

Mae'r Pwyllgor Deisebau wedi bod yn trafod y ddeiseb uchod ers mis Mai 2017. Mae'r drafodaeth honno wedi cynnwys sesiynau tystiolaeth gyda'r deisebydd, y Gweinidog Plant, Pobl Hŷn a Gofal Cymdeithasol, a CAFCASS Cymru, ac amrywiaeth o dystiolaeth ysgrifenedig.

Y tro diwethaf inni ystyried y ddeiseb oedd yn ein cyfarfod ar 5 Mehefin, a chytunwyd y dylwn ysgrifennu atoch i ofyn a yw'r Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg wedi ystyried hyn, neu faterion cysylltiedig, yn ystod y Cynulliad hwn.

Byddwn yn ddiolchgar pe gallech anfon eich ymateb dros yr e-bost at y tîm clercio yn ***SeneddDeisebau@cynulliad.cymru***.

Yn gywir

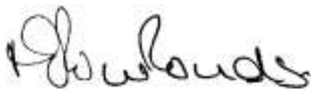

David J Rowlands AC/AM
Cadeirydd/Chair

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1NA
SeneddDeisebau@cynulliad.cymru
www.cynulliad.cymru/SeneddDeisebau
0300 200 6565

National Assembly for Wales
Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1NA
SeneddPetitions@assembly.wales
www.assembly.wales/SeneddPetitions
0300 200 6565

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Y Pwyllgor Cyllid

National Assembly for Wales
Finance Committee

Cadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg
Cadeirydd y Pwyllgor Newid Hinsawdd, Amgylchedd a Materion Gwledig
Cadeirydd y Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu
Cadeirydd Pwyllgor yr Economi, Seilwaith a Sgiliau
Cadeirydd y Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau
Cadeirydd y Pwyllgor Materion Allanol a Deddfwriaeth Ychwanegol
Cadeirydd y Pwyllgor Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Chwaraeon

21 Mehefin 2018

Annwyl Gadeiryddion y Pwyllgorau

Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2019-20

Yn ein cyfarfod ar 21 Mehefin, cytunodd y Pwyllgor Cyllid ar ein dull o graffu ar y gyllideb. Rwy'n ysgrifennu at holl Gadeiryddion y pwyllgorau pwnc i rannu ein syniadau ac i annog eich pwyllgorau i drafod sut y gallwch gyfrannu at gyflawni'r gwaith craffu mwyaf cydlynol ac effeithiol posibl ar gynlluniau gwariant y Llywodraeth.

Y prif feysydd craffu

Rydym wedi cytuno i barhau â'r dull a ddilynwyd yn ystod y blynyddoedd blaenorol, sef bod gwaith craffu ar y gyllideb yn canolbwyntio ar y pedair egwyddor o ran gwaith craffu ariannol: fforddiadwyedd, blaenoriaethu, gwerth am arian a phroses. Yr egwyddorion yw:

- **Fforddiadwyedd** – edrych ar y darlun mawr o ran cyfanswm y refeniw a gwariant, ac a oes cydbwysedd priodol;
- **Blaenoriaethu** – a yw'r dyraniadau wedi'u rhannu rhwng sectorau/rhaglenni gwahanol mewn ffordd gydlynol y gellir ei chyfiawnhau;
- **Gwerth am arian** – yn y bôn, a yw cyrff cyhoeddus yn gwario eu dyraniadau'n dda – economi, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd (h.y.) canlyniadau; a
- **Phrosesau'r gyllideb** – a ydynt yn effeithiol ac yn hygyrch ac a oes integreiddio rhwng gwaith cynllunio corfforaethol a chynllunio gwasanaethau, a rheoli perfformiad a rheoli ariannol?

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1NA
SeneddCyllid@cynulliad.cymru
www.cynulliad.cymru/SeneddCyllid
0300 200 6565

National Assembly for Wales
Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1NA
SeneddFinance@assembly.wales
www.assembly.wales/SeneddFinance
0300 200 6565

Yn dilyn digwyddiad rhanddeiliaid yn Abertawe, rydym wedi nodi nifer o feysydd yr hoffem i waith craffu ganolbwyntio arnynt, sef:

- *Sut y dylai Llywodraeth Cymru ddefnyddio pwerau trethu a benthyca, yn enwedig o ran Cyfradd Treth Incwm Cymru*
- *Y dull gweithredu o ran gwariant ataliol, a sut y mae hyn yn cael ei adlewyrchu yn y broses o ddyrannu adnoddau (Gwariant ataliol = gwariant sy'n canolbwyntio ar atal problemau a lliniaru'r galw am wasanaethau yn y dyfodol, drwy ymyrryd yn gynnar), yn enwedig o ran ariannu byrddau iechyd lleol a gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol*
- *Cynaliadwyedd gwasanaethau cyhoeddus, arloesi a thrawsnewid gwasanaethau*
- *Polisïau Llywodraeth Cymru i hybu twf economaidd, lleihau tlodi ac anghydraddoldeb rhywiol, a lliniaru diwygio lles*
- *Gwaith cynllunio a pharodrwydd Llywodraeth Cymru ar gyfer Brexit*
- *Sut y mae tystiolaeth yn llywio gwaith Llywodraeth Cymru o ran pennu blaenoriaethau a dyrannu'r gyllideb*
- *Sut y mae Deddf Cenedlaethau'r Dyfodol yn dylanwadu ar y gwaith o lunio polisi*

Rydym yn eich annog i ganolbwyntio ar rai o'r meysydd hyn yn eich gwaith craffu ar y gyllideb.

Ymgynghoriad ar y gyllideb ddrafft

Yn ôl yr arfer, byddwn yn cynnal ymgynghoriad ar ran yr holl Bwyllgorau yn ystod toriad yr haf a bydd yr ymatebion yn cael eu rhannu â chi yn yr hydref er mwyn eich helpu i graffu ar y gyllideb ddrafft.

Amgaeaf grynodeb o’r sylwadau a glywsom yn nigwyddiad rhanddiliaid y Pwyllgor Cyllid cyn gosod y gyllideb yn Abertawe ar 7 Mehefin, a all fod o gymorth â’r gwaith craffu ar y gyllideb.

Amserlen

Nid ydym wedi cael gwybod eto am ddyddiadau'r gyllideb ddrafft. Mae'n ofynnol i Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid wneud hyn bythefnos cyn toriad yr haf. Rwyf wedi gofyn i Glerc y Pwyllgor Cyllid gysylltu â'ch Clerc chi pan fydd y dyddiadau'n hysbys.

Fel y gwyddoch, newidiodd y darpariaethau o ran adrodd gan bwyllgorau polisi yn 2017, ac rydych bellach yn gallu adrodd yn eich rhinwedd eich hunan (os dymunwch), a gall eich adroddiadau gael eu defnyddio fel dogfen ategol i'r ddadl ar y gyllideb ddrafft.

Fel Pwyllgor, rydym yn trafod sut y gallwn gynnal rôl oruchwylio strategol ar waith craffu ariannol. Yn ystod ein hadolygiad o waith craffu ar y gyllideb ddrafft ym mis Ionawr 2018, nododd y Pwyllgor yr ystod eang o dystiolaeth a gasglwyd cyn ac yn ystod yr archwiliad yr hydref diwethaf, yn enwedig ym meysydd iechyd, llywodraeth leol ac addysg. Arweiniodd hyn at gasgliadau ac argymhellion craff, ac rydym yn falch o weld bod gwaith dilynol wedi'i wneud arnynt drwy'r flwyddyn. Byddem yn croesawu barn gennych chi am sut y gellir gwella'r broses.

Os oes gennych gwestiynau am unrhyw agwedd ar broses y gyllideb ddrafft, mae croeso i chi gysylltu â mi neu Bethan Davies, Clerc y Pwyllgor Cyllid, ar 0300 200 6372, neu Bethan.Davies@Cynulliad.Cymru.

Yn gywir

Simon Thomas

Cadeirydd

Cysylltu â Rhanddeiliaid: Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru 2019-20

Y Pwyllgor Cyllid | 13 Mehefin 2018

Cynhaliodd y Pwyllgor ddigwyddiad anffurfiol i randdeiliaid yn Amgueddfa Genedlaethol y Glannau, Rhanbarth Bae Dinas Abertawe ar 07 Mehefin 2018. Roedd y digwyddiad yn canolbwyntio ar graffu cyn y gyllideb a'r ymchwiliad i'r paratoadau ar gyfer yr hyn a fydd yn disodli ffrydiau cyllido'r UE yng Nghymru pan fydd y DU yn gadael yr UE.

1. Gwariant Ataliol, Iechyd a Gofal Cymdeithasol

Un o'r prif themâu yn yr holl drafodaethau oedd pwysigrwydd gwariant ataliol, gan rhoi mwy o bwyslais ar fesurau ataliol yn y cyllidebau ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol. Ymysg barn a phrofiadau'r rhanddeiliaid oedd y canlynol:

- Dywedodd un cynrychiolydd y dylai rhai mesurau gwario ataliol fod yn fuddsoddiad ar lefel gymunedol, er mwyn parhau â'r rôl y mae'r Cyllid Strwythurol Ewropeaidd wedi'i chwarae wrth gynorthwyo cymunedau a helpu gydag atal.
- Roedd rhai rhanddeiliaid yn annog y dylid cysylltu gofal ataliol â'r agenda Cenedlaethau'r Dyfodol o ran iechyd y cyhoedd. Un enghraifft a gynigiwyd gan randdeiliaid oedd cynnwys arian penodol ar gyfer canolfannau hamdden o fewn y Gyllideb Iechyd, i helpu i hyrwyddo iechyd hirdymor drwy ffyrdd o fyw egnïol.
- Awgrymodd rhai rhanddeiliaid ei bod yn well cael mesurau penodol i wella iechyd, gan gynnwys cyllidebau wedi'u neilltuo, yn hytrach na dim ond dyrannu cyfran fwy o'r gyllideb gyffredinol i Iechyd, tra, i'r gwrthwyneb, fod pobl eraill yn cymeradwyo'r blaenoriaethu parhaus a'r cynnydd yn y Gyllideb Iechyd.
- Awgrymodd set arall o randdeiliaid y dylid ystyried mwy o ryngweithio rhwng iechyd, ymchwil a sefydliadau ymchwil. Dywedodd un cynrychiolydd y byddai buddsoddi mwy o'r Gyllideb Iechyd ym maes Ymchwil a Datblygu yn arwain at wasanaethau mwy effeithlon sydd wedi'u targedu yn well. Awgrymodd rhanddeiliad arall y dylem ystyried sut y gellid defnyddio prifysgolion i gefnogi'r GIG a lleddfu rhai o'r beichiau sydd arno.
- Er bod rhanddeiliaid yn tueddu i gytuno bod Teithio Llesol yn fenter dda, roedd galwadau am adolygiad i weld i ba raddau y bu'n llwyddiannus hyd yma o ran y ffordd mae'n cyflawni yn yr hirdymor, a ph'un a oes angen cyllid ychwanegol neu beidio.

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1NA
SeneddCyllid@cynulliad.cymru
www.cynulliad.cymru/SeneddCyllid
0300 200 6565

National Assembly for Wales
Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1NA
SeneddFinance@assembly.wales
www.assembly.wales/SeneddFinance
0300 200 6565

- Roedd rhanddeiliaid yn pryderu bod gwasanaethau cymdeithasol i oedolion yn cael eu rhoi o dan bwysau cynyddol. Mynegwyd pryder ynghylch y diffyg cyllid a ddyrennir i bobl hŷn a gofal cymdeithasol, gan awgrymu bod gwariant ataliol yn lleihau yn y maes hwn.

2. Cynllunio a Strategaethau Hirdymor

Roedd rhanddeiliaid yn mynegi anfodlonrwydd yn gyson am y ffordd y mae pob cyllideb heblaw cyllideb y GIG yn cael eu cyllido yn flynyddol yng Nghymru, gan alw am gyllidebu tymor hwy yn gyffredinol er budd sefydlogrwydd a sicrwydd, ac i alluogi gwell cynllunio strategol, rheoli ariannol a gwneud penderfyniadau yn fwy effeithlon.

Dywedodd rhanddeiliaid fod angen cynllunio a chyllidebu strategol hirdymor hefyd er mwyn cael gwariant ataliol a thrawsnewidiol effeithiol. Disgrifiodd un sefydliad yn y trydydd sector un o'i fentrau gofal ataliol a oedd yn cael ei ariannu – ac, felly, ei chynllunio – ar sail bob 6 mis. Mae'r sefydliad yn disgrifio hyn fel rhwystr i effeithlonrwydd y fenter wrth ddarparu gofal ataliol. Cafodd y teimlad hwnnw ei adlewyrchu gan nifer o randdeiliaid eraill yn y trydydd sector a chynrychiolwyr awdurdodau lleol, a oedd yn honni ei bod hi'n anodd cynnal gwasanaethau llwyddiannus dros yr hirdymor pan fo cyllidebu yn digwydd yn y byrdymor. Yn benodol, roedd cynrychiolwyr awdurdodau lleol yn awgrymu sefydlu trefniadau ariannu am gyfnodau o 2-3 blynedd er mwyn sicrhau gwell cynllunio a hyrwyddo sefydlogrwydd.

Pwysleisiodd rhanddeiliaid hefyd pa mor bwysig yw'r cysylltiad rhwng blaenoriaethau strategol Llywodraeth Cymru â'r Gyllideb. Roedd rhai cynrychiolwyr yn awgrymu y dylai dyraniadau'r Gyllideb gael eu dylanwadu fwy gan y Ddeddf Llesiant Cenedlaethau’r Dyfodol, drwy ganolbwyntio mwy ar yr amgylchedd a'r angen i ddatblygu sgiliau mewn meysydd sydd o werth hirdymor yn y dyfodol. Yn rhan o hyn mae buddsoddiad mewn sgiliau a fydd yn paratoi'r gweithlu ar gyfer awtomeiddio a defnydd eang o ddeallusrwydd artiffisial drwy'r economi, gydag un rhanddeiliad yn honni y dylai'r Llywodraeth wneud buddsoddiadau llawer mwy mewn paratoadau o'r fath. At hynny, dywedodd un rhanddeiliad fod cynllun cyflogadwyedd Llywodraeth Cymru yn dda, ond bod angen dyrannu mwy o arian iddo.

Roedd sylwadau ychwanegol gan randdeiliaid yn cynnwys y canlynol:

- Dylid cael swyddogion yn Llywodraeth Cymru sy'n gyfrifol am drafod effaith deddfwriaeth, polisi a chynlluniau llywodraeth leol yn y dyfodol, fel bod awdurdodau lleol yn ymwybodol yn gynnar ac yn gallu cyfrannu at y newidiadau posibl hyn.
- Ar hyn o bryd, mae gan Undeb Cenedlaethol Amaethwyr Cymru raglen ariannu PAC 7 mlynedd, ond maent yn pryderu y gallai leihau i raglen ariannu 1 mlynedd ar ôl gadael yr Undeb Ewropeaidd, sy'n golygu y gallai llwyddiant cynllunio hirdymor ddioddef.

- Mae Cymru yn adweithiol iawn o ran adeiladu ar hyn o bryd: os oes angen rhywbeth arnom ni, rydym yn ei adeiladu. Dywedodd rhanddeiliaid fod angen bod yn fwy deallus a mwy effeithlon gyda chyllid, gan awgrymu sefydlu model “prif ganolfan a lloerennau”.
- Mae arloesedd yn bwysig er mwyn galluogi arbedion hirdymor.
- Dylid cael gwell cyswllt rhwng y Cynllun Gweithredu Economaidd a'r Gyllideb.

3. Economi, busnesau a'r Trydydd Sector

Nododd rhanddeiliaid nifer o faterion yn ymwneud â busnesau a'r trydydd sector.

Amlinellodd nifer o gynrychiolwyr fod angen i'r Cynllun Gweithredu Economaidd gael ei adlewyrchu yn y gyllideb, er mwyn amlygu lle mae newidiadau mewn polisi'r Llywodraeth wedi arwain at newidiadau mewn dyraniadau.

Un peth a nododd rhanddeiliaid oedd y diffyg ffocws ar fusnesu bach a chanolig (SMEs). Yn benodol, soniodd rhai rhanddeiliaid am y broblem fod nifer gyfyngedig o gynlluniau ymadael ar gael i fusnesau bach a chanolig, gan awgrymu y dylai opsiynau fel pryniannau gan Fanc Datblygu Cymru fod yn fwy hyfyw, yn hytrach na gwerthu i gwmnïau mawr y tu allan i Gymru.

Roedd mater arall yn codi pryderon ynghylch y grantiau sydd ar gael i fusnesau yng Nghymru. Dywedodd rhanddeiliaid fod anawsterau wrth gael grantiau gan Busnes Cymru, yn bennaf oherwydd diffyg eglurder a dealltwriaeth o'r meini prawf ar gyfer cymhwysedd i grantiau o'r fath. Mae ansicrwydd tebyg dros feini prawf cymhwysedd yn bodoli ar gyfer cronfa drosglwyddo Brexit gwerth £50 miliwn ar gyfer busnesau a chyrff y sector cyhoeddus: yn benodol, p'un a yw sefydliadau'r trydydd sector yn gymwys am gyllid fel hyn.

Yn olaf, roedd rhai rhanddeiliaid yn pryderu ynghylch y ffynhonnell ariannu ar gyfer Bargeinion Dinesig.

4. Cyllid addysg

Mynegodd rhai rhanddeiliaid bryder nad yw cyllid addysg yn cael ei weld fel blaenoriaeth, a bodd meysydd eraill yn tueddu i'w daflu i'r cysgod. Roeddent yn teimlo bod hyn wedi arwain at sefyllfa lle mae buddsoddiad cyfalaf mewn ysgolion bellach yn cael ei ariannu'n rhannol drwy'r Model Buddsoddi Cydfuddiannol, sef ffurf o Fenter Cyllid Preifat. Roeddent hefyd yn tynnu sylw at yr ansicrwydd ynghylch effaith dyraniadau cyllid refeniw llywodraeth leol ar ysgolion, nad ydynt yn gwybod beth yw eu cyllidebau tan yn gymharol hwyr, sy'n arwain at ddiswyddiadau.

5. Tryloywder a Chraffu

Soniodd rhai rhanddeiliaid am ddiffyg tryloywder y broses graffu a manylion am wariant. Un enghraifft o'r diffyg tryloywder a manylion hyn a nododd y rhanddeiliaid oedd dileu'r grant gwisg ysgol, a arweiniodd at un rhanddeiliad yn awgrymu y dylai Llywodraeth Cymru rhoi rhybudd o flwyddyn pan fydd toriadau i gyllideb.

Galwodd eraill am fwy o waith craffu ar gynnydd cyllidebol, er mwyn sicrhau gwerth am arian. Gofynnwyd i'r Pwyllgor Cyllid arwain ar hyn, o ran cael y Pwyllgorau eraill i gymryd rhan yn y broses graffu er mwyn sicrhau bod y cwestiynau gorau yn cael eu gofyn.

Dywedodd rhanddeiliaid bod yn rhaid i'r Cynulliad sicrhau bod ganddo'r adnoddau a'r arbenigedd i graffu ar bwerau trethu a benthyca sydd newydd eu datganoli ar ran yr etholwyr, ac y gallai ddysgu o'r Alban yn hyn o beth.

Dylai gwaith craffu'r Pwyllgor Cyllid ar gyllidebau sefydliadau a ariennir yn uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru, fel Comisiwn y Cynulliad, Archwilydd Cyffredinol Cymru a'r Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus, adlewyrchu newidiadau i gyllid y sector cyhoeddus.

6. Grwpiau Cydraddoldeb a Rhai sy'n Agored i Niwed

Soniodd nifer o randdeiliaid am anghenion a chynrychiolaeth grwpiau sy'n agored i niwed, a sut cânt eu cynnwys yn y Gyllideb. Arweiniodd un drafodaeth at alwad am fwy o waith craffu ar yr "Asesiadau o Effaith ar Gydraddoldeb", er mwyn asesu a lliniaru ar gyfer gor-gynrychiolaeth a than-gynrychiolaeth rhai grwpiau o ddiddordeb yn y Gyllideb a phroses y gyllideb ei hun, ac i asesu effaith cynigion ar nodweddion gwarchodedig. Gwnaed galwadau i ymgysylltu ymhellach â grwpiau o dan anfantais a grwpiau sy'n agored i niwed, gan gynnwys pobl ifanc, yn ystod proses y gyllideb, i ddatrys camgynrychiolaeth a chanfod unrhyw niwed neu esgeulustod i grwpiau o'r fath yn y Gyllideb.

Roedd sylwadau cynghori penodol gan randdeiliaid yn cynnwys: y gofyniad i ystyried anghenion pobl ag anableddau yn ymrwymiad Llywodraeth Cymru i adeiladu 20,000 o gartrefi newydd erbyn 2021; i barhau â'r cynllun Grant Byw'n Annibynnol; i ystyried sut y caiff llwyddiant ei sicrhau yn y diwygiadau ôl-16 i'r Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol heb gyllid ychwanegol; ac i Lywodraeth Cymru ymrwymo i wneud paratoadau ar gyfer lliniaru effeithiau diwygiadau lles.

7. Trethi

Un awgrym a gafodd ei gynnig gan randdeiliad oedd ystyried a ddylai'r gwaith o osod ardrethi busnes gael ei wneud yn fwy lleol, ac a ddylai trethi gael eu codi ar incwm neu ar elw. Arweiniodd trafodaethau dilynol at argymhelliad o gael asesiadau effaith trylwyr er mwyn sicrhau bod effaith yr ystyriaethau hyn ar fusnesau bach iawn mor isel â phosibl, ac na

ddylid atal busnesau newydd. Ar ben hynny, galwodd rhanddeiliaid am ymdrechion i gael eu gwneud i sicrhau nad yw'r systemau treth yn rhy gymhleth.

Gwnaeth rhanddeiliaid alwadau am well ystyried o effaith treth ar incwm pobl yn gyffredinol. Awgrymodd rhanddeiliaid edrych ar effaith ehangach penderfyniadau treth, er enghraifft drwy edrych ar ddemograffeg a'r effaith ar y boblogaeth, a sut mae hyn yn cysylltu â'r dreth gyngor. Gofynnodd rhanddeiliaid hefyd pa waith modelu sy'n cael ei wneud yn hyn o beth, a dywedodd bod angen gwell tryloywder o ran yr ymchwil a wneir fel sail ar gyfer y cyfraddau treth.

8. Agweddau a Dulliau

Gwnaed nifer o sylwadau cyffredinol ynglŷn â'r agweddau a dulliau gofynnol er mwyn sicrhau Llywodraeth lwyddiannus, gan gynnwys:

- Yr angen i feithrin awyrgylch o uchelgais yn hytrach nag ymdeimlad negyddol.
- Ymgais i wneud y Gyllideb yn fwy cysylltiedig, fel bod y cyllidebau ar wahân yn cefnogi ei gilydd.
- Yr angen i gael gwell tystiolaeth ar raddau llwyddiant prosiectau Llywodraeth Cymru.

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon